AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE DERGİSİ

8 OCAK 1965
FİYATI: 1 LİRA

Lâf :
TÜRKİYE NATODAN ÇIKACAKMIŞ!

Yabancı İsimli Türk Sanayii Sergisi

TÜRK FABRİKASINDA TÜRK İŞÇİSİ
TÜRK ÇALIŞIR, EL ÖĞÜNÜR

İyiniyet Heyetlerinin Türkiyeye Maliyeti : 1 Milyon Lira!

ŞARAP
SANAYİİNDE
ŞÖHRET
TRAKYA
BUZBAĞ
NARBAĞ
KALEBAĞ
GÜZEL MARMARA
ŞARAPLARI
T.C. TEKEL İDARESİ

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Sayı: 551 Cilt: XXXII Yıl. 11

Sahibi ve Başyazarı :
Metin Toker

Yazı İşleri Müdürü
Y. Yüksel Erdem

Bu sayıda Yazı Kurulu
İç Haberler Kısmı: Kurtul Altuğ, Güneri Civaoglu. Teoman Erel, Egemen Bostancı (İstanbul) Seyfi Özgenel (İzmir) — Dış Haberler Kısmı : Haluk Ülman — Magazin Kısmı: Jale Candan, Tüli Sezgin, Bihin Anter, Hüseyin Korkmazgil Tiyatro: Naciye Fevzi, Lütfi Ay — Radyo : Mahmut T. Öngören.

Resim
Ali Parmakerli

Fotoğraf
T.H.A.
Hüseyin Ezel
Erdoğan Çiftlei

Klişe
Birlik Klişe Atölyesi
Tel : 11 70 15

Yazı işleri
Rüzgarlı Sokak No 15/2
Tel: 11 89 92
P.K. 582

İdare
Rüzgarlı Sokak No: 15/l
Tel: 10 61 98

Abone Şartları
3 aylık (12 nüsha) 10.00 lira
6 aylık (25 nüsha) 20.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 40.00 lira

İlan şartları
Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak 1500 lira

AKİS Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği yer
Rüzgârh Matbaa

Basıldığı yer
Hürriyet Matbaası
Ankara

Basıldı tarih:
7.1.1965

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları,

Bu hafta karşınıza yepyeni bir kapak kompozisyonu ile çıkıyoruz. AKİS her yeni yılda okuyucularına yeni bir şeyler verme çabası içindedir. Bu hafta sunduğumuz kapak kompozisyonu da bu çabanın bir neticesidir. Bundan böyle AKİS'i her hafta yepyeni bir hava içinde bulacaksınız. Kapaktaki değişiklik zaman zaman muhtevaya da sızacak, fakat ruhta hiç bir zaman değişiklik olmayacaktır. Birtakım dergilerin, AKİS'in bu yeni şeklini hemen taklide çalışacaklarından eminiz. Ama unutulmamalıdır ki, AKİS'i AKİS yapan sadece kapağı değil, ruhu, muhtevası, şaşmaz yoludur.

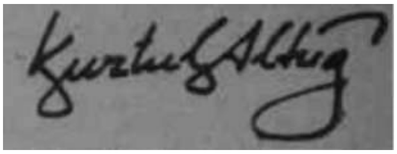
Bu hafta, kapak kompozisyonu ile birlikte yepyeni bir konuyu ele almaktayız: Türk Sanayii!.. Yurdumuzda pek çok müteşebbis iş adamı, türk işçisinin emeği ve alınteriyle, yabancı mennleketlerdekilerle aynı değerde mal imâl edebilmekte, fakat bunu gereği kadar tanıtamamaktadır. Üstelik, türk isçisinin alınteri mahsulü bulunan çeşitli imalâtın adları da tiirkçe değildir. Bunun sebebi nedir? İŞ ÂLEMİ genel başlığı altında yayınladığımız "Sanayi" yazısında bu sorunun cevabı verilmekte ve bu satırları okumağa başladığınız şuada açılacak olan Sanayi Sergisinin ne şeklide hazırlandığı anlatılmaktadır. Bu yazı Teoman Erel tarafından büyük bir dikkatle hazırlanmıştır. Erel yazıyı hazırlamak için önce sanayiciler, sonra Sanayi Odaları ve en sonra da Hükümet çevreleriyle temas kurdu ve her iki tarafın ilginç fikir ve görüşlerini tespit etti. Yazıyı ilgiyle okuyacağınızı sanırım.

Bu hafta, T.R.T. nin kontrolü altında bulunan Radyodan AKİS ile ilgili bir tebliğ yayınlandı. Başbakanlıktan verilen tebliğde, AKİS'te Dışişleri Bakanlığı ve özellikle Dışişleri Bakanı F.C.E. hakkında yapılan yayınla Başbakan İsmet İnönünün hiç bir ilgisi olmadığı ileri sürülüyordu.

On şu kadar yıldır bizim söyleye söyleye dilimizde tüy bitiren bir meselenin hiç değilse bir defa da resmi bir tebliğ şeklinde radyo ile verilmesinden memnunuz. Zira bu sütunlarda zaman zaman yazdığımız gibi, AKİS'in Başbakan sayın İsmet İnönü ile hiç bir fikri münasebeti yoktur. Sadece, bu mecmuanın Başyazarı, İsmet İnönünün damadıdır. iç sayfalarımızda bu konuyla ilgili bir yazıyı ilgi ile okuyacaksınız.

YURTTA OLUP BİTENLER kısmımızda bulunan üç ilginç yazıyı da sizlere sunmak isterim: "Dış Politika", "Dışişleri" ve "Zabıta" başlıklı yazıları da zevkte okuyacağınızdan eminim.

Saygılarımızla

içindekiler

Yurtta Olup Bitenler	4	*Tüliden Haberler*	24
Haftanın İçinden	5	*Radyo*	27
İşÂlemi	12	*Tiyatro*	30
Dünyada Olup Bitenler	16	*1 Mektup*	31
Dış Geziler	20	*Sosyal Hayat*	32

AKİS
HAFTALIK AKTUALİTE MECMUASI
Yıl: 11 8 Ocak 1965 Sayı: 551 Cilt: XXXII

YURTTA OLUP BİTENLER

Bir seçim mitingi
Kampanya başlıyor

Millet

Kampanya başladı

Seçim kampanyası şu anda Türkiyede. fiilen başlamış bulunuyor. Başbakan İsmet İnönü radyolarda yaptığı yeni yıl konuşmasında bunun işaretini vermiştir. Başbakanın "Bundan sonra va tandaşları memleket meseleleri üzerinde daha sık aydınlatacağı" yolundaki sözleri bunun delilidir.. Tabii Başbakan radyolarda ancak bir Hükümet Başkanı olarak konuşabilir. Yani, millete Hükümet Başkanı olarak bilgi verebilir. Ama İsmet İnönünün millete söyleyecek başka şeyleri de bulunduğu şüphesizdir. Bunları C.H.P. Genel Başkanı her halde başka yollardan ifade imkânmı bulacaktır, İnönünün bir takım sık, fakat kısa yurt seyahatlerj yapmasını da beklemek lâzımdır. Bu, CHP.'nin nihayet dönmeye başlayan çarklarına bol miktarda su getirecektir.

Bu hafta aynı niyet A.P.'de de görülmuştur. Başkentteki faaliyetini bitiren A.P.'nin yeni Genel Başkanı Süleyman Demirel teşkilâtıyla temas etmek mecburiyetindedir. Demirelin -mesleği olan mühendis müşavirlik işini terlettiğini açıkladığına göre- Başbakan gibi Başkentte yapacak fazla bir görevi yoktur. O bakımdan onun seyahatleri A.P merkezinde uzun ve devamlı olarak hazırlanmaktadır.

Süleyman Demirelin bu gezisi daha ziyade kendisini tanıtma gezisi olacak ve A.P.nin yeni Genel Başkanı, görünüşe göre Ragıp Gümüşpala tarzında değil Adnan Menderes tipinde bir Genel Başkan olduğu intibaını vermeye çalışacaktır. Süleyman Demirel, Basının bütün yardımına rağmen henüz Türkiyede "Şöhretli Meçhul" olduğunu bilmektedir ve ilk yurt gezisinde A.P. den çok kendi propagandasını yapacaktır.

Bu bakımdan önümüzdeki günlerde millet yavaş yavaş seçim kampanyasınin hareketini hissetmeye başlayacaktır. Doğrusu -istenilirse her iki partinin savunacağı esas tezler bilinse de gene çeşitli sürprizler bu kampanya boyunca kendini hissettirecektir. Seçimlere C.H.P. ortanın az solunda, A.P. ise ortanın çok sağında bir parti olarak girmektedirler. Ekonomik ve sosyal bakımdan CHP ile birlik olması gereken büyük kütleler hissi bakımdan ve muhafazakârlık, din faktörleri itibariyle A.P.

HAFTANIN İÇİNDEN

Bugünkü Türkiyenin Dış Politikası

Metin TOKER

Her değişikliğin ,bilhassa yabancı müşahitler üzerinde şaşırtıcı bir tarafı vardır. Bu bakımdan, son bir kaç yıl içinde Türkiyenin dış politikasında kendini hissettiren yeni havanın, tutulan taze istikametin bir çok kimsede yanlış fikirlere yol açması tabii görülmek lâzımdır. Türkiye uzun bir sure kalıplaşmış, dondurulmuş bir dış politika gütmüştür. Bunun neticesi olarak "Türkiyenin dış politikası" denilince hatıra bir belirli tutum gelir olmuştur. Bugün, Türkiyenin bu tutumun dışında davranışlarda bulunması çeşitli zihinlerde çeşitli soru işaretlerinin belirmesine yol açmaktadır.

Amerika tedirgin olanların ve şüpheyle doğrulanların başındadır. Amerikanın bu durumu değiştirmek, Türkiyeyi tekrar eski yönüne oturtmak, kendi aklınca siyasi ve ekonomik menfaatlerini savunmak için Türk iyedeki partilerden birine yardım ettiği, bir adamını onun başına seçtirir, eye muvaffak olduğu, bugünkü iktidarın yerine bir iktidar aradığı, kısacası memleketin iç politikasına karışmaya teşebbüs ettiği yolundaki açık suçlamalar ne kadar doğruluk nisbeti taşımaktadır, kesin bir şey söylemek imkanı yoktur. Bu suçlamaların Amerika, daha doğrusu Amerikanın şahsında batılı sistem düşmanlığı yapan çevrelerden gelmesi elbette ki dikkâtten kaçacak bir husus değildir, her yerde komünist sübversiyonunun metodtarı bu olmuştur. Ama Amerikanın da bir çok yerde memleketlerin iç politikasına karıştığı bilinmeyen bir gerçek değildir.

Tatbikat ne olursa olsun Amerikanın Türkiyedeki değişikliklere serinkanlı, gerçekçi, makul ve mantık! bir teşhis koyduğunu iddia etmek güçtür. Tedirginlik ve endişe bu temelden yükselmektedir. Amerika, Türkiyenin İran ve pakistanla. kurduğu Bölge İşbirliği Anlaşmasını bile şüpheyle karşılaımş, Eyüp Hanın bilinen temayüllerinden dolayı bunda bir "Tarafsızlığa Kayış" kokusu sezmiş, meraklı bir tavır takınmıştır. Üçlü işbirliğinin gelişme istikameti karşısında Amerikanın bu hislerinden kurtulmuş olması temenniye şayandır.

Ama bunun hemen üstüne gelen "Türkiyenin, Rusyayia münasebetlerini düzeltmesi" devri Amerikanın Türkiye Meselelerini bir takım peşin hükümlerle ele almakta devam etmesine vesile vermiştir.

Amerika, Türkiyede cereyan eden hâdiselere hatalı teşhis koyan tek Büyük Devlet değildir.Halen memleketimizde bulunan rus parlâmento heyetinin ziyareti dolayısıyla Sovyet Komünist Partisinin resmi organı Pravdada çıkan bir yazı Moskovada da bazı hayaller edümekte olduğunu göstermiştir. Pravdada çıkan bir yazının bir yazarın değil. Partinin görüşünü ifade ettiği herkesçe bilinmektedir. Bu, Pravdadaki, Türkiyenin NATO'dan çıkmak niyetini belirten tefsirlere daha da büyük önem kazandırmaktadır. Pravda Türkiyede son dış politika değişmesine yol açan umumî efkâr cereyanlarının mahiyetinde de yapıl maktadır. Pravdanm bahsettiği cereyanm Türkiyede hiç bulunmadığı iddia edilemez. Ama umumi efkâr ile memleketin sağlam kuvvetleri, yani Türkiyede bugün mevcut gerçek kudret, kahredici bir çoğunlukla bu cereyanın kar şısındadır ve oynanan oyunu dikkatle takip etmektedir. Oyunun, oyun sahipleri tarafından arzulanan neticeye ulaştırılmasına Türkiyede asla ve asla müsaade edilmeyeceğinden herkes emin olmalıdır. Bu oyuna fert bir son verilmesi kimseyi şaşırtmamalıdır.

Türkiye Amerikanın düşmanı değildir. Türkiyeyi bugün Amerikaya karşı, hattâ Amterikadari uzak bir topluluğun içine katmak mümkün olamaz. Türkiye, güvenliğini Batı Bloku, yani NATO içinde düşünen, orada plânlamış ve öyle kalacak bir memlekettir. NATO'nun her hangi bir üyesine, ortak savunma için hangi görev düşerse Türkiye o görevi sırtlamak kararındadır. Türkiye yabancı sermayeye açıktır, muhtaçtır ve kalkınmasında en önemli bir rol vermektedir. Yabancı sermaye Türkiyede hiç bir tehlikeyle karşı karşıya değildir. Yabancı sermaye denilince amerikan sermayesinin başta düşünülmekte olduğu şüphesizdir.

Bu, madalyonun bir yüzüdür.

Ama, Amerikanın düşmanı olmayan Türkiye Amerikanın peyki de değildir. Amerika Rusyayla ticaret yapacaktır, Türkiye yapmayacaktır. Amerikanın Rusyaya iyi münasebeti olacaktır, Türkiyenin olmayacaktır. Amerika kendi politikasına Amerikanın menfaatlerini birinci plânda tutarak yürütecektir .Türkiye de politikasını kendi menfaatlerini değil, Amerikanın menfaatlerini birinci plân da tutarak yürütecektir. Bunlar, artık olacak şeyler değildir. Türkiyeden kraldan fazla kralcı olmasını istemek kimsenin hakkı sayılamaz. Türkiye Rusyayla. herkes kendi sistemi ve kendi güvenlik plânlaması içinde gerçekten dost, menfaatleri çatışmayan, aralarında iyi komşuluk ve ticaret, kültür münasebetleri bulunan, birbirine düşman gözüyle bakmayan iki memleket gibi yaşamak istemektedir.

Fakat bu politika da, Türkiyede tartışılması yasak bir tabu değildir. Bir takım türk vatandaşlarının, "Tarafsız bir Türkiye" istemeleri haklarıdır. Bir takım türk vatandaşları, kendi memleketlerinin politikasını tenkit ettikleri gibi amerikanın politikasını da tenkit edebilirler. Amerikayı beğenmeyebilir, sevmeyebilirler. Amerika bunu bir milli amerikan düşmanlığı gibi alır, öyle görürse hata eder.

Yabancı sermaye için de durum budur. Yabancı sermaye Türkiyeye yararlı olduğunu türk halkına ispat etmek, ona her an hesap vermek, perde arkasında manevra çevirmemek zorunluğundadır. Bütün hesaplar gözler önünde yapılırken yabancı sermayenin "ürkektir", "çekingendir" diye üzerinde şalla bu ortamda yaşaması imkânsızdır. Ama yabancı sermaye kendini savunabilmenin bütün imkânlarına sahiptir. Bunu yapmak onun için görevdir. Tıpkı, yavaş yavaş ayılan bizim özel teşebbüs erbabımız gibi..

İhtilâlden sonra kurulan ve gelişen Türkiyenin bu sade, fakat temel şartları Türkiye üzerinde düşünülürken gözden uzak tutulmazsa pek çok hata kendiliğinden düzelir.

den yanadırlar. Bu hal, seçimlerin hangi platform üzerinde cereyan edeceği meselesine büyük önem kazandırmaktadır. Eğer C.H.P. bu platformun direkleri olarak ekonomik ve sosyal meseleleri ayakta, canlı tutabilirse oy ibresi CHP. lehine kımıldayacaktır. Yok, AP. hissi noktaları, klâsik "vatan - millet edebiyatı"nı, din konularını ön plâna çıkarır da kendisinin ağa koruyucusu bir parti olduğu noktasını unutturabilir, örtebilirse o takdirde kımıldayış A.P.'nin lehine olacaktır.

Her halde, bilinen iki husus vardır: 1965 seçimlerine iki büyük parti eşit kuvvetlerle gitmektedirler. Bu, bir. İkincisi, akıllı Demirelin seçimlerde Türkiyede tabu olan konulara dokunmayacağı ve dokundurmamaya çalışacağıdır. Ama kampanyanın cereyan tarzı buna ne kadar müsaade edecektir, bu henüz meçhuldür.

Dış Politika

"Rusyadan sevgilerle"

Son günlerde, Başkentin oldukça işlek caddelerinden biri sayılan İzmir Caddesinden geçenler, Balin Otel önünde asılı iki Sovyet bayrağını görünce hayretle irkilmekte ve birbirlerine sormaktadırlar :

"— Bu da nesi?"

Sorunun cevabı çok defa kocaman bir istifham olmaktadır. Merakını yenemiyenler ise durumu bu defa, otelin resepsiyon memurlarından sormak tadırlar. Aldıkları cevap şudur: Bayraklar, Türkiyeyi ziyaret etmekte olan bir Sovyet parlamento heyeti bu otelde kaldığı için asılmıştır. .

Balin Otele asılmış bulunan Sovyet bayraklarının asıl önemli yönü, uzun bir süredenberi kesilmiş bulunan türk - sovyet münasebetlerinin yeniden başlamış olduğunu en iyi şekilde sembolize etmesidir. Bir söylentiye göre. 1926 yılında Türkiye Dışişleri Bakanlığında tam 9 adet sovyet bayrağı bulunmaktaydı. Sonra iki devlet arasına karakedi girince1933 yılında bu bayrakların kullanılması yasaklanmış ve o tarihten bu yana bayraklardan 6 tanesini güve yemiş, biri de kaybolmuştur

İşte şimdi, Balin Otelde asılı bulunan iki bayrak 1926 tarihinden kalma bayraklardır. Kuzey komşumuzla aramızdaki buzlar erimeye başlayınca, bunlar, naftalinleri silkelenerek yeniden gün ışığına çıkarılmışlardır. Ama aslında naftalini silkelenerek tekrar gün ışığına çıkarılan eski türk . sovyet dostluğudur. Nitekim bugün Sovyetlerin en kuvvetli dört adamından biri olarak kabul edilen ve şu anda Sovyet Parlâmento Heyeti Başkanı, olarak Türkiyede bulunan, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Yüksek Şûra Başkanlık Divanı üyesi Nikolay Viktoroviç Podgorniy, Türkiye topraklarına ayak bastıktan 24 saat sonra verdiği bir demeçte:

"— Türk - sovyet dostluğu gelişmek zorundadır ve gelişecektir. Bu dostluğu önliyecek hiçbir engel yoktur" demiştir.

Podgorniy bu fikri, son dört gün zarfında, başka başka kelimelerle de olsa sık sık tekrarlamıştır.

koparmaktan kendilerini alamadılar. Podgorniy, fizyonomi bakımından, Krutçefin âdeta bir benzeriydi. Karşılayıcıların yüzlerinde okunan memnuniyet, Podgornynin cömertçe dağıttığı tebessümler sebebiyle büsbütün arttı. Bu arada fotoğrafçılar, Sovyet Heyet Başkanı ile Cumhuriyet Senatosu Başkam Enver Aka ve Millet Meclisi Başkam Fuat Sürmenin poz poz fotoğraflarım çekiyorlardı. Podgorniynin arkasında bir salkım gazeteci ,adım adım, bu ilginç ziyaretçiyi takip ediyordu. Ancak, Sovyet Rusyanın Ankara Büyük Elçisi Rijofun ricasına uyularak, soru sorulmu-

Sovyet Parlâmento Heyeti şerefine verilen kokteyl

Buzlar eriyor

İade-i ziyaret

Haftanun başlarında Pazartesi günü, Sovyet Parlâmento Heyetini karşılamak üzere Esenboğa hava alanında bekleşenler, asık yüzlü, sert bakışlı, az konuşan bir komünist umacı ile karşılacaklarını umuyorlardı. Bu önyargı biraz da, Podgorniynin, mutedil Krutçefi deviren bir kadroya mensup olmasından ileri geliyordu. Ancak böyle düşünenler yanıldıklarını anlamakta gecikmediler. Zira Sovyet Parlâmento Heyetini getiren dev ilyuşin meydan turunu tamamlayıp Terminalin önünde durduğunda, aralanan kapıdan tombul yanaklı, dolgun vücutlu saçı azalmış bir adam indi. Bekleşenler, bir hayret sayhası

yordu.

Tanışma merasiminden sonra Heyet, Şeref salonuna alındı. Uzun bir kanapede Sirmen ve Aka, Podgorniyi ortalarına alarak, tatlı bir sohbete daldılar. Misafiri devlet adamı sık sık espriler yapıyor, daima gülerek konuşuyordu. Bu arada konuşmayı ilgi ile takip eden gazetecilerin dikkatini çeken husus, Podgorniynin mecaz sanatını gayet iyi kullandığı oldu. Podgorniy bir ara. Moskovâda kar olmasına rağmen havaların soğuk gitmediğinden bahsetti *ve* Ankarada da havayı ılık bulduğunu söyledi. Dürürst bir asker olan Enver Aka ise bu söze:

"— Evet, bugün Ankarada hava

tesadüfen iyi. Aslında, bu aylarda çok soğuk olur" diyerek cevap verdi.

Esprisi anlaşılmayınca, Podgorniy, Türkiyeyle daha yakın bir ilişki kurma arzusunda olduğunu daha açık bir şekilde belirtmek istedi. Ama gene bir mecazi ifade kullanmaktan kendini alamadı :

"— Moskovadan Ankaraya üç bu çuk saatte geldik. Artık hafta sonu tatillerini burada geçiririz. Rusyanın Türkiyeye bukadar yakın olduğunu bilmiyordum.."

Biraz sonra portakal suları geldiğinde, Podgorniy gazetecilere de takılarak :

"— Nasıl olsa resimler renksiz çıkacak... Onun için votka zannedilebilir" dedi.

Şeref salonunda Enver -Aka ve Heyet Başkanının yaptıkları konuşmalardan sonra şehre hareket edildi .

Yeni köprüler

Dışişleri, Bakanı Feridun Cemal Erkinin Sovyet Parlâmento Heyeti şerefine o akşam Çankayadaki Hariciye Köşkünde verdiği kokteylde taraflar birbirlerine bol bol elense çektiler. Bir ara. Köşkün yan salonlarından birinde oturup tatlı bir sohbete dalan Başbakan İnönü ile Podgorniy, daha çok havadan sudan konuştular.

O akşamki kokteyl buzların çözülmesi yolunda atılan ilk adımı teşkil etti. Ertesi sabah Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel, Cumhuriyet Senatosu Başkanı Enver Aka ve Millet Meclisi Başkanı Fuat Sirmen ile yapılan görüşmeler de bundan pek farklı olmadı. Bu görüşmelerde taraflar karşılıklı olarak iyi komşuluk münâsebetleri kurulması, ticari, iktisadi münasebetlerin gelişmesi gibi temennilerde bulundular.

Temasların asıl önemli olanını ise Salı günü yapılan İnönü-Podigorniy görüşmesi teşkil etti. Saat 12'den 14.16'e kadar devam eden görüşmenin ilk yarım saati klâsik nezaket cümleleri ile geçti. Saat 12 30 da diğer Heyet üyeleri Başbakanlıktan ayrıldılar. İnönünün makamında Başbakan Yardımcısı Kemal Satır, Dışişleri Bakam Feridun Cemal Erkin ve bazı türk hariciyecileri ile Podgorny, Lapin, Şevçenko ve Sovyet Rusyanın Ankara Büyük Elçisi Rijof kaldılar. Burada İnönü ve Podgorniy arasında yapılan görüşme 24 saatten beri gerek Türkiye yöneticileri ve gerekse Sovyet Heyeti mensupları tarafından sık sık tekrarlanan sıkı işbirliği ve dostluk sloganlarının bir uygulamasını teşkil etti. Meseleler yuvarlak lâflardan çok müşahhas konular halinde ortaya konuldu, üzerinde uzun uzun konuşuldu.

Müteessir olmak neyi halleder?

Başbakanlık, Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkinin talebi üzerine bir bildiri yayınlamıştır. Bildirinin metni aşağıdadır:

Başbakanlıktan tebliğ olunmuştur :

AKİS Dergisinde Dışişleri Bakanı Sayın Feridun Cemal Erkin hakkında ve istifa etmesi lüzumundan bahseden yazı ve umumiyetle AKİS dergisi neşriyatı ile Başbakan İsmet İnönü arasında hiç bir münasebet yoktur.

Başbakan Sayın Dışişleri Bakam hakkında basınımızda yapılan tarizlerden ciddi olarak müteessir olmaktadır.

AKİS alarak bu bildirinin birinci kısmı ile tamamen mutabık bulunduğumuz, başta bu derginin okuyucuları olmak üzere Türkiyede - suiniyet erbabı hariç - herkes tarafından bilinmektedir. AKİS bu hususu on yıla aşan yayın hayatında belki bin defa açıklamıştır. AKİS ile Başbakan İsmet İnönü arasındaki tek münasebet bu derginin Başyazarının Başbakan İsmet İnönünün kızıyla evli bulunmasından ibarettir. Ama AKİS Başyazarı Başbakanın ne her fikriyle veya partisiyle, yahut iktidarıyla evlidir ve tabii ne de Başbakan. Metin Tokerden başka bir de bu derginin kayınpederidir. O itibarla bu derginin yayını veya AKİS Başyazarının yazılarıyla Başbakan İsmet İnönü arasında bir münasebet kurmaya kalkışmak pek alaturka bir davranıştır.

Bu davranışın son on yıl içinde çeşitti çevreler tarafından benimsendiği görülmüştür. Bunun bazı zihinlerde ihtilâtlar yaptığı da gerçektir. Ama bu, on yıl boyunca ne İsmet İnönünün bu dergi veya Başyazarı üzerinde bir kontrol kurmaya çalışmasına yol açmıştır, ne de bu dergi ve Başyazarı böyle alaturka davranışlar var diye fikirlerini olduğu gibi söylemekten vazgeçmişlerdir.

Bildirinin ikinci kısmına gedince. Başbakanın "Sayın Dışişleri Bakanı hakkında basınımızda yapılan tarizlerden ciddi olarak müteessir olması" inanılsın ki bizi ve herkesi pek müteessir edecektir. Ama bu teessürü izale etmek, maalesef bizim ve basınımızın elimizde olan bir husus değildir. Bir Dışişleri Bakanı ki muhalifi, muvafığı ve tarafsızı bir memleketin bütün basının kendisine tarizde ittifak ettirmeye muvaffak olmuştur, o Bakanın bunu görüp "hazımlılık"ı bir tarafa bırakması ve böyle hallerde başvurulacak "istifa" diye bir müessesenin bulunduğunu hatırlaması en basit sağduyu icabıdır.

Hele bizzat Başbakan, bu tarizlerden ciddi olarak müteessir olduğunu bir bildirinin altına eklemeye lüzum gördükten sonra..

Podgorniynin, daha görüşmelerin başında Kossigin, Brejnef ve Mikoyandan selâmlar getirdiğini söylemesi ve bu arada Başbakan İnönüye bir yazılı mesaj sunması, konuş maların olumlu bir yönde gelişeceğinin ilk delilini teşkil etti. Heyet Başkanı ayrıca, İnönüyü Moskovaya davet etti. Başbakan, teklifi, uygun bir zamanda bu davete icabet edeceğini bildirerek cevaplandırdı.

Bundan sonra uzun bir konuşma yapan Podgorniy, Rusyadaki ekonomik gelişmeleri bütün detayları ile anlattı, İhtilâlden önce son derece fakir bir ülke olan Rusyada üretimin hızla arttığından, 90 milyon ton petrol, 240 milyon ton çelik istihsal edildiğinden, halkın hayat standardının büyük ölçüde yükseldiğinden bahsetti. Ama bunlar daha çok, asıl meselelere girmek için uvertür niteliğinde sözlerdi. Podgorniy, asıl bundan sonra, Kıbrıs meselesini ve Türkiye - Sovyet Rusya münasebetlerini kapsaması bakımından son derece önemli olan Sovyet Rusyanın dış politikasını kalın çizgileriyle izah

A.P. için "dış politika" denen meçhul!

Muhalefetin iktidara nazaran kolay bir tarafı bulundugu bilinen basit gerçeklerdendir. Bu İngilterede de böyledir, İskandinavyada da.. İktidar her sözü söylerken dikkatli olmak mecburiyetindeyken Muhalefet ancak arzuladığı noktalar üzerinde durmak, ötekilere hiç ilişmemek hakkına sahiptir. Muhalefetler bakımından "her şey iktidar için" olduğuna göre bir defa iktidara geçildikten sonra eski İktidarın tenkit edilen davranışlarını benimsemek, hattâ boynuzun kulağı geçtiği intibaını bile yermek kabildir. Bugün İngilteredeki İşçi hükümet ile Washington arasındaki münasebetler bunun bir misalidir.

Bugün Türkiyede A.P. muhalefeti, Sovyetler Birliğiyle aramızdaki münasebetlere karşı soğuk, çekingen, hattâ aleyhte bir vaziyet almıştır. Bu münasebetlerden bizim lehimizde bir şey çıkmayacağı hususunu müdafaa etmekte, el altından ise bizim Rusyanın, yani komünizmin kucağına düşmek tehlikesiyle karşı karşıya bulunduğumuz görüşünü yaymaktadır.

Fakat Türkiyenin bugünkü şartlan A.P.'ye belki her muhalefet için şart olmayan bir görev yüklemektedir: A.P. nasıl bir dış politika fikrine sahiptir? Bu sorunun cevabını memleketin ciddi bir kuvvet haline gelmiş olan umumi efkarı beklemektedir ve bunu savsaklamak A.P.'ye prestij kazandırmayacaktır. A.P.'nin eline, bunu yapmak için Bütçe müzakerelerinde fırsat geçecektir. Hattâ böyle bir mecburiyet kendisi için gelip çatacaktır. Bütçenin tümü üzerindeki A.P. görüşünde dış politikaya önemli yer verilmesi beklendiği gibi Dışişleri Bakanlığı bütçesinin tartışılmasında da A.P.'li hatipler eğer sadece "Toledolu Sarışın'dan bahsederlerse her halde fazla seviyli bir çalışma yaptıkları intibaını uyandırmayacaktır.

Ancak, A.P. için dış politika meçhul bir konu görünmektedir. Son Kıbrıs görüşmelerinde bir eski Büyük Elçiye hazırlatılan metin sadece kıraati itibariyle değil mahiyeti bakımından da tam bir fiyasko olmuş ve C.H.P'li hatipler bunu paçavraya çevirmekte hiç bir güçlük çekmemislerdir. Hattâ o görüşmelerin A.P.'nin o zamanki Genel Başkan Vekili Saadettin Bilgicin prestijini kırmakta büyük nisbette rol oynadığını söylemek yanılmak sayılamaz.

A.P.'nin dış politika anlayışı nedir? İktidarın dış politikasında neyi tenkit etmekte, neyi değiştirmeyi düşünmekte, neyi devam ettirme kararındadır?

Bu sorular cevap bekleyen sorulardır.

etti: Podgorniye göre sovyet dış politikası başlıca dört madde halinde özetlenebilirdi: 1) Barış içinde birlikte yaşama, ,2) Barış için mücadele, 3) Milli mücadele hareketlerini destekleme, 4) Az gelişmiş ülkelere yardım.

Podgorniy bu defa da Sovyetlerin komşuları ile olan ilişkilerini anlatmaya koyuldu. Afganistan ve İranla olan münasebetlerin gayet iyi olduğunu ve Kremlinin bütün komşuları ile aynı şekilde iyi dostluk ve komşuluk bağları kurmak arzusunda bulunduğunu söyledi. Ancak bu arada dikkati çeken husus, Podgorniynin, bu ülkelerle münasebetlerin iyi yönde gelişmesine örnek olarak, gerek İran ve gerekse Afganistamn toprakları üzerinde yabancı devletlere üs vermemelerini göstermesi oldu. Daha Heyet Ankaraya gelmeden önce bu konuda ufak tefek sondajlar yapıldığı da dikkate alınacak olursa. Podgorndynin söylemek istediği şey açıkça anlaşılacaktır. Podgorniy, "Siz de İran vp Afganistan gibi topraklarınızı yabancı üslerden temizlerseniz en ileri münasebetleri kurmamamız için sebep yoktur" demek istiyordu.

Ancak Afganistan ve İran örneklerinin, Pravdada Türkiyenin NATO'dan ayrılacağı yolunda çıkan bir haberden sonra verilmiş olması hayli ilgi çekicidir. Kendisine Pravdadaki haberi nasıl değerlendirdiğini soran bir AKİS mensubuna Podgorny bu konuda nüspet veya, menfi bir cevap vermekten kaçınmış ve :

"— Gazeteler herşeyi yazabilir" demiştir.

Fakat Podgorniy aynı gün, Meclisin Dışişleri Komisyonu önünde Pravdanın böyle bir şey yazmadığını açıkça bildirmiştir.

İnönü ile yaptığı görüşme sırasında Podgorniynin söylemiş olduğu en önemli sözlerden biri de :

"— Geçmişte Sovyet Rusya yöneticileri tarafından bir takım yersiz ve mânâsız demeçler verilmiştir. Türk -sovyet dostluğunu sarsan bu gabi demeçler tekerrür etmiyecektir, Türkiyeden hiç bir iddiamız yoktur" olmuştur.

Bu, türk - sovyet yakınlaşması yolunda yanan bir yeşil ışık niteliğindedir ve Sovyet Rusyanın dördüncü adamının ağzından çıkmış olması sebebiyle de bir teminat niteliğini taşımaktadır.

İştir kişinin ayinesi

İnönünün Podgorniynin sözlerine karşılık olarak yaptığı konuşma ise, Sovyet Parlâmento Heyetinin çizmiş olduğu sovyet dış politikasının Türkiye açısından bir değerlendirmesini tenkil etti. İnönü konuşmasına türk-sovyet münasebetlerinin bir tarihçesini yaparak başladı ve :

"— Ben bütün bu münasebetlerin safahatını yaşamış bulunyoruım. Münasebettlerimizin bozulmasında Türkiyenin hiçbir suitaksiri yoktur" dedi ve şu anda, Türkiyenin karşıkarşıya bulunduğu en önemli dış politika konusu olan Kıbrıs meselesi üzerinde durarak, Adadaki olayların kısa bir panoramasını çizdi, türk ve rum tezlerini anlattı, arzulanan hal şeklini izah etti.

Podgorniy, İnönünün konuşmasını - özellikle Kıbnsla ilgili kısımlarını - dikkatle dinledikten sonra, meseleyi, her türlü şüpheyi ortadan kaldırabilecek şekilde cevaplandırdı :

"— Açık konuşmak gerek: Türkiyeye ilhak edilse de, Enosis gerçekleşse de, Ada NATO' nun bir parçası olacaktır. Bu bakımdan Hükümetimin, bağımsız bir Kıbrıs formülü üzerinde durduğu açıktır. Müstakbel hal şekli, Adadaki iki cemaatin varlığına istinad eden bağımsız bir Kıbrıs olmalıdır.."

Akşamüstü, basta Başbakan İnönü olmak üzere, türk yöneticiler, görüşmelerden alınan sonuçlardan duydukları memnuniyeti belirtirken, Podgorniy de Parlâmentodaki, Bakanlara ait dinlenme odasından Moskovaya, telefonla, görüşmelerinin kısa bir panoramasını çiziyordu.

Dışişleri

Kılavuzlar

Haftanın başlannda Salı sabahı bir sohbet sırasında, Dışişleri Bakanlığının oldukça kodaman bir diplomatı, Kıbrıs konusundaki türk tezini anlatmak üzere Bağımsız bloka mensup ülkelere gidecek olan iyiniyet heyetlerimizin durumunu şöyle izah etti :

— Ben bunu bayram günlerine

benzetirim Senede birkaç defa, o da sadece bayramlarda görüştüğüm adamlar, bayram sabahı pat diye evime düşerler. Müşterek bir konumuz olmadığı için çok defa ikimiz de ne konuşacağımızı şaşırırız. Biraz havalardan bahsettikten sonra, beş-on, dakika yerdeki halının güllerini sayarız. Sonra adam kalkar gider. Ta öteki bayrama kadar bir daha yüzünü görmem.."

Gerçekten, birkaç gündenberi Asyada, Afrikada çeşitli temaslarda bulunan türk iyiniyet heyetlerinin, Dışişlerinin kodaman diplomatının evine gelen ziyaretçilerden farkı yoktur. Zira bu ülkeler bağımsızlık mücadelesi yapmışlar, Türkiye bunlara en küçük bir sempati göstermemiştir. Çetin mücadelelerinde, yardım bîr yana, çok defa Türkiye bu ülkelerin karşısında oy kullanmıştır. Hattâ bu ülkeler bağımsızlık kazandıkları zaman dahi Ankaradan sıcak bir tebessüm görememişlerdir. Aradan yıllar geçmiş, gittikçe sayıları artan ve Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda oy bakımından önemli bir kuvvet haline gelen bu ülkeler. Türk Hariciyesi için kocaman birer sıfır olarak kalmışlardır. Tâ ki, gecen yıl Kıbrıs olayları yeniden patlak verip, meselenin Birleşmiş Milletler Genel Kuruluna intikal edeceği anlaşılıncaya kadar...

İyiniyet Heyeti yola çıkıyor

Bilanço: 1 milyon lira!

Böyle bir ortam içinde bir kısmı yola çıkmış bulunan iyiniyet heyetlerinden beklenen, bu ülkelerin Kıbrıs meselesinde Türkiye ile aynı paralelde oy kullanmalarını sağlamalarıdır ki. böyle bir bekleyiş, kelimenin tam anlamıyla hamhayalden başka bir şey değildir.

Oysa bundan birkaç ay önce, Bağımsız bloka mensup ülkelere iyiniyet heyetlerinin gönderileceği açıklandığında, çok kimse bunu, son derece yerinde bir hareket olarak vasıflandırmaştı. Gerçi gönderilecek iyiniyet heyetterinin gittikleri yerleri bir anda fethedeceği ve bu ülkelerin Kıbrıs meselesinde Türkiyenin yanında yer alacağı pek umulmuyordu ama, hiç değilse, Bağımsız blokla yakınlaşma yolunda bazı adımlar atılabileceği tahmin ediliyordu.

O sırada akla gelen. Kennedy'nin "Peace corps - Barış gönüllüleri" ekibi kadar sevimli, rusların Bolşoy balesi kadar çarpıcı bir güçtü. Tabii, türk iyi niyet heyetlerinin mutlaka amerikalıların barış gönüllüleri gibi dağ bayır dinlemeden çalışan öğrencilerden veya Bolşoy balesinde olduğu gibi sanatçılardan kurulu olması şart görülmüyordu Benimsenen, sadece bu iki ülkenin, iyiniyet heyetlerini gönderirken seçmiş oldukları felsefe idi. Bu felsefe ile varılmak istenen hedefin sempati yaratmak, sonra bu sempatiyi kanalize et--mek olduğu açıktır.. Yâni amaç hassas bir gözbebeğine patlatılan flâş gibi pat diye söylenmekte, sempati ile birlikte, hissettirmeden enjekte edilmektedir. Bu sempatiyi yaratmanın en etkili yolu isegerçek samimiyettir ki, herhalde bu samimiyetten nasibini en az almış bulunanlar, halen Asya ve Afrikada temaslarda bulunan, profesyonel seyahat meraklılarından kurulu iyiniyet ekiplerimizdir.

Seçime kıtaksi

Bağımsızlığa yeni kavuşmuş bulunan Asya ve Afrika ülkeleri ile bunların bulunduğu bloka kayan Lâtin Amerika ülkelerinde, ne Amerika ve ne de Rusya itimada şayan devletler olarak görülmektedirler. Hattâ Amerikanın bu ülkelerdeki prestiji Rusyaya kiyasla daha da düdüktür. Zira özellikle Asya ve Afrika ülkelerinin pek çoğu yakın zamana kadar batılı devletlerin kolonisi halindeydiler ve bu kompleks.

Kulağa Küpe...

Rüzgâr ekince...

Süleyman Demirel şimdi feryat ediyor: "Ben kimsenin adamı değilim! Benim hiç bir kartel ve tröstle ilgim yok! Ben kökü içerde bir insanım! Söylenenler hep iftiradır, yolandır, tezvirdir.."

İyi!

İyi ama, be aslanım, senin Genel Başkanlık mücadeleni yaparken taraftarların yazıyorlar, çiziyorlardı: "Amerika Cumhurbaşkanının Türkiye deki en güvenilir adamı Süleyman Demirel'ee oyunuzu verin..... Süleyman Demirel amerikan iş adamlarının güvenine sahiptir. Dünya daki Otel teşebbüs çevreleri Süleyman Demirel'i tutmaktadır.

Sonra da gazetelerine, Başkan Johnson'un yanına sokulmuş olarak çekilmiş bir resmini bunların delili diye boy boy basıyorlardı.

O zaman aklın neredeydi?

bu ülkeleri Batı blokunun lideri durumunda olan Amerikadan uzaklaştırmaktadır. Ancak, bütün iddialara rağmen, Bağımsız blok Rusyayı da pek tutmamaktadır, zira koyu renkli hemen her liderin zihninde "Acaba yağmurdan kaçarken doluya yakalanır mıyun?" istifhamı çöreklenmiş bulunmaktadır. O halde, Bağımsız blokun sempatisini kazanmak isteyen bir devletin, bu bloka mensup ülkelere göndereceği iyiniyet elçilerinin, herşeyden önce, bu ülkelerin problemlerini yakından bilmesi gerekir. Oysa, sayıları yirmiyi bulan iyiniyet elçilerimizin, doğrusu aranırsa, en az bildikleri konu budur. Başbakan Yardımcısı Kemal Satırın başkanlığında yapılan bir brifingde bunlara, gidecekleri ülkelerle ilgili kısa broşürler verilmiştir. İyiniyet elçilerimizin, Bağımsız blokla ilgili bütün bilgileri bundan ibarettir!

Aslında meseleye bir başka açıdan bakıldığı takdirde, sadece öğretici olarak Dışişleri Bakanlığının da, Kemal Satırın da yapacakları pek fazla birşey yoktur. Zira seçilmiş bulunan iyiniyet heyetlerinin, herşeyden önce, gidecekleri bölgeler hakkında geniş bilgisi olan kimslerden seçilmesi gerekir. Yapılacak olan şudur: Brifinglerde, küçük toplantılarda bunlara sadece birkaç ek bilgi ile gerekli tanıtma dokümanı verilir, Hükümetin politikası kalın çizleriyle izah edilerek, iyiniyet elçilerinden, bilgilerini, sempatilerini, tesir güçlerini bu politikaya paralel olarak kullanmaları istenir. Yoksa, birkaç gün içinde beyinlere, 77 genç devletin yıllarca sürmüş bağımsızlık mücadelesinin detaylarını, karşıkarşıya bulundukları problemleri zerketmenin imkânsızlığı açıktır. Ancak bunu bilen de, brifingi yapan da, iyiniyet elçilerini seçen de aynı şahıslar olunca, mesele çok bilinmiyenli bir garip denklem halini almaktadır. Zira mademki bir kimseye yılların formasyonunu birkaç günde vermek imkânsızdır, o halde neden, heyetler bu formasyona sahip kimselerden derlenmemiştir? Bir Ertuğrul Akçanın -Akça koyu bir Fenerbahçelidir ve meşin yuvarlaktan iyi anlar-, bîr Oğuz Oranın; bir Erol Akçalın, bağımsızlık hareketlerini sözle veya yazıyla destekler mahiyette hangi hareketleri görülmüştür? Bunların bu konuda derinliğine bir bilgileri var mıdır? Bunlar geçekten münakaşa konusudur. Siyasî bağımsızlığın yanısıra iktisadî bağımsızlığa da kavuşmak isteyen bu ülkelerin liderlerine bizim Nuh Nebiden kalma kafalı, akıl yaşları mahdut politikacıların neler söylıyebileceklerini düşünmek bile hayli eğlencelidir.

Gerçi Turhan Feyrioğlu. İsmail Rüştü Aksal, Nadir Nadi, Nejat Eczacıbaşı gibi bazı değerler, seçildikleri halde kendilerine yapılan teklifleri reddetmişlerdir ama, bu reddedişin sebepleri üzerinde durmak ve bir memleketin bütün kuvvetlerini seferber edecek güç ve nitelikten mahrum kimseleri devermek gerekir. Meslekleri itibariyle, bir ölçüde de olsa, dünya politikasını izleme durumunda olan iki gazeteci ise kelimenin tam anlamıyla "alâkasız" ekiplere verilmişlerdir. Meselâ Nilüfer Yalçın yıllarca İngilterede bulunmuştur, iyi ingilizce bilir, anglo - saksonları yakından tanır. Bu bakımdan onun etkili olabileceği bölge Afrikadır. Diğer gazeteci Şemsi Kuseyni ise arap âlemi ile münasebeti olan bir kimsedir, arapça bilir. Bu itibarla, Orta Doğu ülkelerine giden heyete yer alması akla en uygun gelen düzenleme şeklidir. Oysa Yalçın. Orta Doğu heyetine, Kuseyri ise Batı Afrikaya gidecek, heyete verilmişlerdir! Gerçi Kuseyrmto, baza yazıları sebebiyle Birleşik Arap Cumhuriyeti ve dolayısiyle arap âleminde "persona non grata" kabul edildiği ve bunun, münasip bir dille türk hariciyesine bildirildiği ileri sürülmektedir ama bu, hiçbir zaman "madem ki adını açıkladık, o halde, mutlaka bir yere göndermeli" zihniyetiyle Kuseyrinin, oralarda geçer akçe olan dile ancak bir ortaokul ikinci sınıf öğrencisi kadar vakıf olduğu Batı **Afrika** ülkelerine gönderilmesini gerektirmez. Hele, bir ikinci çam daha devirerek, Kuseyriden boşalan yerin Nilüfer **Yalçın** ile doldurulmasını, asla!..

Şimdi başkentte, diplomatik çevrelerde revaçta olan espri şudur:

"— Nilüfer Yalçın müslümandır; sigara içer, alkol de alır ve kısa kollu elbise giyer. Ramazan ayında arap aleminde böyle bir iyiniyet elçisi nasıl

Toprak Ağaları

Bir cinayet Türkiyedeki toprak ağalığı meselesini en canlı şekilde umumi efkârın ve bilhassa orta sınıfın gözleri önüne çıkarmıştır. D.P.'nin eski ve tipik milletvekillerinden Faruk Çölün yaşadığı hayat, en azından dehşet vericidir. Bu hayat hakkında çok bilgi açıklanmıştır: Milyonlarca lira değerinde toprak, yılda milyon liralık gelir, gayrımeşru bir çocuk ordusu, günde beşbin liralık keyif masrafı, parayla satın alınmış genç kızlar, .kadınlar, bunların bir kısmıyla "ahlâk dışı münasebet", diğerleriyle açık cinsi temas, bir kaç garsoniyer, kadın tellâlları, çocuk aldırma vakaları, kiralık katiller, gazinolarda, barlarda kızlarını da beraber getirmiş evli kadınlarla cümbüşler.. !

Açıklanmayan bir tek nokta vardır: Faruk Çölün son yıl içinde ödediği verginin miktarı! İlgili daireler bu miktarı açıklarlarsa meseleye dört başı mâmur bir şekilde bakmak ve üzerinde düşünmek imkânı belirecektir. Şimdiden bilinen, Türkiyede vergisini ödeyen bir kimsenin, hattâ bir zenginin, bir milyonerin bu hayatı yaşamasına imkân bulunmadığıdır.

Bir hususu ifade etmek lâzımdır: Türkiyede vergisini gereğince ödeyen herkesin hayatı kendisine aittir. Bu hayatta bir suç varsa, o bir zabıta vakası teşkil eder. Faruk Çöl bu çeşidinden bir günahkâr hayatîn cezasını ödemişe benzemektedir. Ama Faruk Çöl yaşadığı hayatı vergi ödemeden kazandığı için sürdürebiliyorsa mesele bir sosyal mesele olarak toplumun malı bulunmak gerekir.

Nitekim öyledir de..

Faruk Çölün, toprak reformunu istemeyen gruptan olduğunu keşfetmek için fazla zekâya lüzum yoktur. D.P. bu takımın arkasında yer almıştır. A.P. bu takımın arkasındaki yeri muhafaza etmektedir. Toprak reformunun yok "tarım reformu", yok "randıman reformu" adı altında dejenere edilmesine çalışan bu siyasî grup olduğu gibi, hatırlardadır, tarım vergisine bayrak açmış olanlar da aynı zümrenin temsilcileri olmuştur.

Bugün, kendileri için büyük talihsizlik, hem siyasi etiket, hem de yaşadığı hayât itibariyle toprak ağalarının bir prototipi, bütün rezaletleriyle halkın önünde çırılçıplak kalmıştır. Faruk Çölün son yıl içinde ödediği vergi âçiklandığnda manzara daha acıklı ve ibret verici hal alacaktır. Buna hiç bir "özel teşebbüscülük" perdesi altında örtmek imkânı kalmamıştır. A.P. özel teşebbüs adı altında Faruk Çöllerin savunucusudur.

Dünkü D.P. buydu, bugünkü A.P. budur. Eğer bu, güzlerin açılmasına yararsa Faruk Çöl mezarında bir nebze rahat edecektir.

karşılanır, bilnmez?.."

Bu gezinin tabii karşılanan isimleri ise, bedavacılığı ile tanınmış Kasım Gülek ile seyahat meraklısı Cihat Baban olmuştur! İşte bu nitelikleri taşıyan yirmi iyinlyet elçisi, günde 34 dolar harcırah alarak, birbuçuk ay süreyle, modern Marko Polo pozunda, tatlı bir turistik gezi yapacaklar ve fırsat buldukça da görüştükleri liderlerin gözü üstüne yumruk atar gibi, "Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda oylarınızı türtk tezi lehine kullanın. Çünkü, vallahi de billahi de biz haklıyız" diyeceklerdir. 77 ülkede turistik gseiye çıkacak olan bu 20 iyiniyet elçisi tarafından tam 1440 defa tekrarlanacak olan bu "vallahi, billahi biz haklıyız" sözünün Türkiyenin zaten yamalı bir bohçadan farkı olmıyan bütçesine açacağı yeni delik ise 1 milyon lira civarındadır.

Zabıta

Su testisi su yolunda...

Fakir kılıklı, 14-15 yaşlarındaki gazete müvezzil, Bahçelievlerdeki 60. sokağa koşar adımlarla girdi ve bağırmağa başladı:

"— Bu sokaktaki cinayeti yazıyoor."'

Gazete müvezzii, bu ilginç satış usûlünü tatbik ettiği ve elindeki gazete stokunu rekor denecek kadar kısa bir zamanda erittiği gün takvimler 5 Ocak 1965'i gösteriyordu. Çoğunlukla millet vekillerinin oturduğu sokağın sakinleri, müvezzi çocuğun getirdiği gazeteleri heyecanla aldılar ve 12 saat önceki olayı, eski DP milletvekili Faruk çölün öldürülüşü haberini okumağa koyuldular.

Cinayete ait ilk belirti bir gün önce ortaya çıkmış, fakat kimsenin dikkatini çekmemişti. Pazar günü saat 16 sıralarında 60. sokaktaki evinde bulunan kaymakam Alpay Erdinç, bir ara karşı apartmanın çatısında iki adamın dolaştığını gördü. Fakat bunları tamirci zannetti ve önem vermedi. Alpay Erdinçin sonradan polise verdiği ifadeye göre, çatıda dolasan şahıslar. dan birisi lâcivert elbiseli, uzun boylu idi. Genç kaymakam diğer şahsı pek tarif edemedi.

Bu iki adamın çatıda görünmesinden 11 saat sonra pazartesi sabaha karşı 03.30 'da, 60. sokak sakinlerinden eski Adalet Bakanı Abdülhalt Kemal Yörük, duyduğu tabanca sesleri ila sıcak yatağında hopladı. Üç el silah sesi işitmişti. Yörükün bundan sonra yaptıkları hakkında iki türlü hikâye mevcuttur. Birincisi, Yörükün bir cinayet işlendiğini anlayıp kahramanca atıldığı, sokak kapısını açıp merdivenlere koştuğu ve son nefesini vermek üzere bulunan Faruk Çöle yardıma çalıştığıdır. İkinci hikâyeye göre ise Yörük, silâh seslerini duyunca sapsarı kesilmiş ve ayaklarının ucuna basarak telefonun bulunduğu odaya gitmiştir. Bu odada cihazı eline alan eski Adalet Bakam, polisi aramayı da düşünmüş, fakat heyecandan mı, yoksa telefondaki bir ânzadan mı, bilinmez, iki-üç defa uğraşmasına rağmen polisi bulamamıştır...

Bu arada, silâh seslerini , işiterek kapıya doğrulan apartman kaloriferc isi Azla Atıcı, siyah paltolu, orta boylu birinin kapıdan koşarak çıktığını ve kaybolduğunu görebilmiştir.

Özellik taşıyan bu ilk anlardan sonra, bir cinayet ertesinin normal safhaları gelmiştir: İlk önce bir genç kapıdan kafasını uzatmış, merdivenlerde yatan Faruk Çölü görmüş, etrafta kim se kalmadığından emin olduktan sonra dışarı çıkarak, maktulün yanma gelmiştir. Daha sonra kadın çığlıkları, gazeteciler ve polisler birbirini takip etmiştir.

Şmdi iş, soruşturma, safhasındadır. Halk ve gazeteler esrarlı ihtimaller ortaya atarak durumu çözmeğe uğraşmakta, polis ise kendisini çok bilinmeyenli bir denklem karşısında hissetmektedir.

Çölün ilgisi bulunan kızlar
Ağasız kaldılar.

Kirli çamaşırlar

Oysa, olayın önemli yanı esrarlı görünüşü değil, bu vesile ile ortam çıkan kirli çamaşırlardır. Maktul Faruk Çöl, Türkiyede benzeri çok bulunan ağa-polittkacı tiplerinden biridir. Amasyada büyük toprakları, bir çiftliği ve tahminen 15 milyon liraya yakın bir serveti vardır. Azbuçuk tahsillidir. Sıkıntısız ve eğlenceli geçen bir gençlik devresinden sonra politikaya atılmış, önce DP Amasya İl Başkanlığını sonra da DP Amasya milletvekilliğini kolayca elde etmiştir. Zaten hayatı, istediği şeyleri kolayca elde etmekle geçmistir. Kadınlar, bilhassa genç kadınlar ve gençkızlar, hatta ve hatta çocuk yaşta kızlar onun bu devredeki başlıca hedefidir. Faruk Ağa bu devrede de istediğini elde eder durumdadır. Ama Faruk Ağanın çapkınlığı da tam "ağaca" dır: Gençkızların anası ile pazarlık, kızın tazeliğine ve güzelliğine göre artan miktarda mali vaadler ve neticede iğfal! Eğer bir çocuk dünyaya gelirse, meseleyi kapatmak için yine imdada para yetişmektedir.

Faruk Çöl, bu hayatını sürdürmek için Amasyadaki çiftliği ile 60. sokaktaki apartman dairesini kullanmaktadır. Büyük ün kazanan bu apartman dairesini bir gazeteci şöyle tarif etmiştir:

"Bir yatak odası, sadece iki kişi ilk bir yatak ve Peri mecmuaları.. Bir mutfak, sadece bir buzdolabı ve viski şişeleri. Bir salon, sadece bir kumar masası ile sandalyeler ve her odada birer yatak..."

Faruk Ağa vurulduğu son geceyi de güzel kadınlarla saat 2'ye kadar içerek ve gazinoları dolaşarak geçirmiştir. Bu arada gece için ayrı bir genç kızla randevusu mevcuttur. Kısacası Ağa son ânına kadar her istediğini elde etmiştir.

Bu yazının dizgiye verildiği sırada, ilgili makamların bütün dikkatleri, kapıcı Aziz Atıcı ile kendisini maktül!ün yeğeni diye tanıtan Doğan Bergamalıoğlu üzerinde toplanmış bulunmaktadır. Nitekim çarşamba akşamı kapıcı Aziz sucunu itiraf etti ve kendisini cinayete azmettirenin Doğan Bergamalıoğlu olduğunu söyledi. Böylece esrarengiz cinayet polisin becerikliliği. sayesinde ışığa kavuştu.

İ Ş   A L E M İ

Sanayi

Oyun değil!

(Kapaktaki türk işçisi)

Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinin giriş holünde bu Salı sabahı erken den başlıyan hararetli faaliyet önce kimsenin dikkatini çekmedi. Zira bu geniş salonda sık sık sergi açılması alışılmış bir şeydi. Sabahleyin bazı adamlar geldiler, bir süredenberi salonu dolduran UNESCO' ya ait bir sergiyi söktüler ve götürdüler. Daha sonra bir grup adam daha geldi ve şatonun ortasında bir sergi kuruluşuna pek benzemeyen bir çalışmadır başladı. Adamların bir kısmı içeride uğraşırken, bir kısmı da dışardan malzeme yetiştiriyordu: duvarlar, pencereler, kapılar... Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi öğrencileri, öğleye doğru, ister istemez salondaki çalışmaya dikkat etmeye başlamışlardı, çünkü, ortayerde yavaş yavaş bir ev meydana geliyordu. Az sonra yapılan evin etrafı Fakültenin esprisever ve neşeli gençleri tarafından çevrildi. Bir delikanlı, yanın dakini dürttü:

"— Öğle üzeri de gecekondu inşa edilir mi?.."

Adamlar öğrencilerin şakalarına aldırmadan .çalışmalarına devam ettiler. Evin müctemilâtı tamamlanmak üzereydi.

Bir kız öğrenci meraklanmıştı:

"— Ayol, bu tam bir ev! Niçin buraya yapıyorlar?" diye sordu.

Şaıkacı delikanlı, gençkıza bakarak soruya şu cevabı verdi :

"— Evcilik oyunu oynamamız için!"

Gençlerin neşe **ile** karşıladıkları bu ev. 9 Ocakta açılacak olan "Elektrik makineleri, cihazlan ve malzeme imalât sanayii sergisi" için kurulmuştur. Amaç modern bir evde kullanılabilecek bütün elektrik malzemesi ve âletlerinin Türkiyede imâl edilebildiğini ispattır. Nitekim bu evin elektrik düğmesinden ampulüne, kablosundan buz dolabına, çamaşır makinesine ve teypine kadar elektrikte ilgili her şeyi Türklyede imâl edilmiştir. Ancak 9 Ocakta açılacak sergide türk malı olarak gösterilecek olan malzeme sadece **evde** "kullanılacak malzeme olmuyacaktır. Transformatörler, elektrik motörleri, yarı ve tam otomatik telefon santralleri, radyo vericileri, yeraltı telefon kabloları, izolatörler, telefon hat muayene cihazları, porselen izolatörler, deniz ve hava seyrüsefer sistemleri, elektronik ölçü âletleri, enkandesant ve floresant ampuller, şalterler, kuru pil, batarya ve akümülâlörler, kaynak elektrodları, yüksek gerilim sigortaları, kaynak makineleri, kumanda ve tevzi tabloları, bakır ve alüminyum tel ve daha birçok çeşitli mazeme bu sergide yer alacaktır.

Türkiyede böyle bir sergi ilk defa açılmakta ve memlekette böyle bir sanayi kolu bulunduğu, kulaktan dolma haberler dışında, ilk defa kesinlikle ortaya çıkmaktadır.

Maskeli sanayi

Bu sanayi kolunun âdeta gizli kalması aslında tesadüfi bir durum değildir. Halk arasında ve nadiren basında, zaman zaman "yahu, buzdolabı da de gizli bir köşesinde T. M. damgası bulunacaktır. Ama bu damgayı bulmak için polis hafiyesi becerikliliği ile keşiş sabrını yanyana getirip, mikroskopla çalışmak gerekmektedir! Bu gizliliğin sebebi türk müstehlikinin "türk malı" sözünü duyunca yüzünü buruşturması, yabancı bür markayı görünce de sevinçle ona koşmas:-dır. Bu yüzden sanayici, fabrikasını kurduktan sonra, meselâ Grundik fabrikası ile anlaşmakta, belirli bir prim ödemek ve kaliteyi tutturmak şartiyle yabancı markayı kullanmak yoluna gitmektedir. Türk işçisinin temiz, kaliteli ve ucuz çalışmasını fark etmiş olan yabancı büyük firmalar durumdan memnundurlar. Malına yabancı markayı basıp, bu yoldan bi-

Fenni İslimyeli **bir** toplantıda **konuşuyor**

"Davaya inanmıyorum?"

yapıyormuşuz" gibilerden haberlerin yayılması, fakat arkasının gelmemesi basit, ama acı sebeplerle ilgilidir.

önce montaj sanayii şeklinde başlıyan bu tip imalât, şu anda Türkiye ihtiyacının yüzde 43'ünü karşılar durumdadır. Buna rağmen piyasada, türkçe marka ve görünür T. M. damgası ile satılan bir-iki buzdolabı, çamaşır makinesi ve ütüden başka şey yoktur. Çünkü türk piyasası türk malına güvenmemektedir. Bu yüzden de türk müteşebbisinin türk sermayesiyle imâl ettiği yüzde 50 'nin üzerinde türk malı olan birçok malzeme piyasaya Profilo, **AEG.** Miele, Linde. Norge, Philishave markalarıyla çıkmaktadır. Bu tip yabancı markalı malzeme iyi incelendiğin-yasayı tutan müteşebbis de memnundur. Olan, imâl ettiği malzemeye türkçe marka koyan cesur sanayiciye olmakta, mal elinde kalmaktadır. Bu arada Arçelik, Nurmetal, Tolon, Şahlan gibi bazı firmalar cesaret ve mücadelelerini devam ettirerek, bu çıkmazdan kurtulmuşlardır. Fakat kurtulanlar azınlıkta, hem de çok azınlıktadırlar. Bu durumu ortadan kaldırmak zorunludur. Meselâ, Japonyaya giren yabancı sermayeyi bile yeril marka kullanmak zorunda bırakan japon sistemi bu durumu önleyecek bir tedbir olabilir.

İlginç gelişme

Memleketimizde elektrik sektöründeki ilk fabrika, telefonun icadından 55 yıl sonra, 1932de İstanbul

da kurulmuştur. Sahra kablosu imal eden bu fabriKayı, tüketimin düşüklügü ve devam eden ithalâtın saha bırakmaması sebebiyle uzun süre bir ikincisi takip etmemiştir. İkinci Dün ya Savaşı yıllarında uzun bir süre ithalât imkânı ortadan kalkınca, iç piyasada bazı mallara karşı şiddetli bir talep belirmiş ve bu talep sanayii kamçılamıştır. Böylece bir atölye devresi başlamış, 1947 yılına doğru, glob dipleri, duy, iç tesisat anahtarları, priz, şalter ve yalıtılmış kordon imâl edilmeğe başlanmıştır. Basit ve ilkel üretim araçları ile gerçekleşiri len bu imalât, ilk yıllarda teknik bilgi ve tecrübeden mahrumdur. Fakat elektrik enerjisi tüketimindeki sürat li yükseliş elektrik malzemesi satışlarını da etkilediğinden, rekabet art mış ve kalite tedricen düzelmiştir. Bu gelişme sonucunda atölyeler fabrika haline gelirken. 1952 yılında iktidarın giriştiği liberasyon-serbest ithalât-polltikası bu sanayii çok ağır şekilde sarsmıştır. Fakat devrin iktidarı, liberasyonun yarattığı döviz sıkıntısına fazla tahammül edemeyip, 1958 de kota sistemine geçince, bu sanayi sektörü daha elverişli bir ortam bulmuş, nihayet 1961'den sonra girilen plânlı kalkınma devri, gelişmeyi tahminlerin üstünde bir hıza kavuşturmuştur. Bu sanayi kolunun yıllık üretimi 1954 yılında 10 milyon lirayı geçmezken. 1963 yomda 385 mil yon lirayı bulmuş. 1964 yılında ise yüz de 28 oranında bir artışla 469 milyon liraya yükselmiştir. Memleket ihtiyacının yarısını karşılayan bu üretimin, gelecek yıl memleket ihtiyacının yüzde 60'ına, teşvik tedbirleri alındığı takdirde ise beş yıl içinde yüz de 80'e yükseleceği tahmin edilmektedir.

Henüz montaj sanayii özelliğinden tamamen kurtulmamış olan ve daha çok piyasa malzemesine yönelmiş olan bu sektörde imalâtın yüzde 10'unu yatırım malremesl teşkil etmektedir. Kuruluşu tamamlanmış olan bir fabrika 1965 başlarında üretime geçince enerji iletimi ve köy elekt rifikasyonu konularıyla ilgili malzeme imaline başlıyacak ve genel imalât içinde yatıran malzemesinin ora nı yükselecektir. Bu sektör için Kalkınma Plânının gösterdiği yön de budur.

Bu sanayi dalı elektriğin endüst riye uygulanması alanında başlangıç halinde olmakla beraber, şimdiden elektrik santrallarının tevzi kumanda

Muammer Erten
Sanayiciler seviyor ama

tablosu ve yalıtılmış iletken ihtiyacını karşılayacak güce ulaşmıştır. Gelişme çok hızlıdır. Bu yüzden herhan gi kesin bir tahlil yapılıncaya kadar bu sanayiin özelliği ve kapsadığı alan değişivermektedir. Meselâ, yaygın hale gelen buzdolabı imalâtının ihtiyacı olan ve ithâl zorunluğu bulunan ekovat motörleri bir yurtiçi talep yaratmış ve bir firma bu motörü Tür kiyede imâl etmek için teşebbüse geçmiştir. Etimesgut yakınlarında kurulan bir fabrika bu yıl içinde ekovvat motörü imaline bağlayacaktır. Arçelikin birkaç ay sonra eline geçeceği halde bu firmaya büyük ölçüde eko vat siparişi bildirilmektedir. Bunun anlamı, bütün gelişen endüstrilerde olduğu gibi türk elektrik endüstrisinde de bir tamamlanmaya doğru gidildiğidir. Talep belirdikçe yan sanayi doğmakta ve bu gelişme, mallardaki türk malzemesi yüzdesini yükselterek, döviz tasarrufunu arttırmakta dır.

Sanayici - ithalâtçı savaşı

"Türkiyede özel sanayi yoktur" diyen lerin ve milli bağımsızlığa en büyük darbenin özel sektör tarafından vurulduğunu tekrarlayanların bir noktada çelişmeye düştükleri, bu yazıda verilen rakamlar ve 9 Ocakta ser gilenecek mallarla ortaya çıkmıştır. Türkiyede bir özel sanayi vardır. Tekstil, gıda ve motor sanayinden sonra gelmesine rağmen, yüzde yüze yakın özel sermayeye, dayanan elekt rik sanayiinde 1964 yılında varılan 400 milyon lirayı aşkın üretim bunu ispatlamaktadır. Ancak. Türkiyenin milli bağımsızlığına özel sektör tarafından darbe vurulduğu hükmünün tamamen yanlış olduğu da söylenemez. Yanlış ve hattâ insafsızlık olan bu darbenin sanayici tarafından vurulduğunu söylemektir. Milli bağımsızlığa, milli ekonomiye ve gelişmekte olan milli sanayie bir darbe vurulmaktadır ama bu darbenin geldiği cenah, ithalâtçılar cenahıdır.

Devletin ileri kademelerinde bu-

lunan bir sorumlu, işin püf noktasını AKİS muhabirine şöyle açıkladı :

"— Sanayici aslında cesur, mücadeleci ve çalışkan bir adamdır. Sanayi zordur, riski büyüktür. Büyük sermaye gerektirir, büyük sayıda personelin istihdamını gerektirir. Oysa memleketimizde ithalât, bir-iki kâtip, bir miktar kredi ve kilit noktalarda rüşvetle elde edilen bir-iki memurla yürütülebilmekte ve sanayie göre çok daha büyük kâr getirmektedir. Sanayici ile ithalâtçı menfaat ve gaye bakımından da karşıkarşıyadırlar. İthalâtçı, İthâl ettiği malın Türkıyede imâl edilmesini istemez. Bunun için çeşitli yollara başvurduğu görülmüştür. Meselâ türk malına güveni sarsmak için ithalâtçının menfi propaganda yaptığı, hattâ çürük mal yaparak piyasaya yaydığı rastlanmış olaylardandır. İthalâtçı pik demirinden kerpeten yapıp piyasaya yayar ve bunu ilk kullandığında kırıldığını gören müstehlik basar türk malına küfürü..."

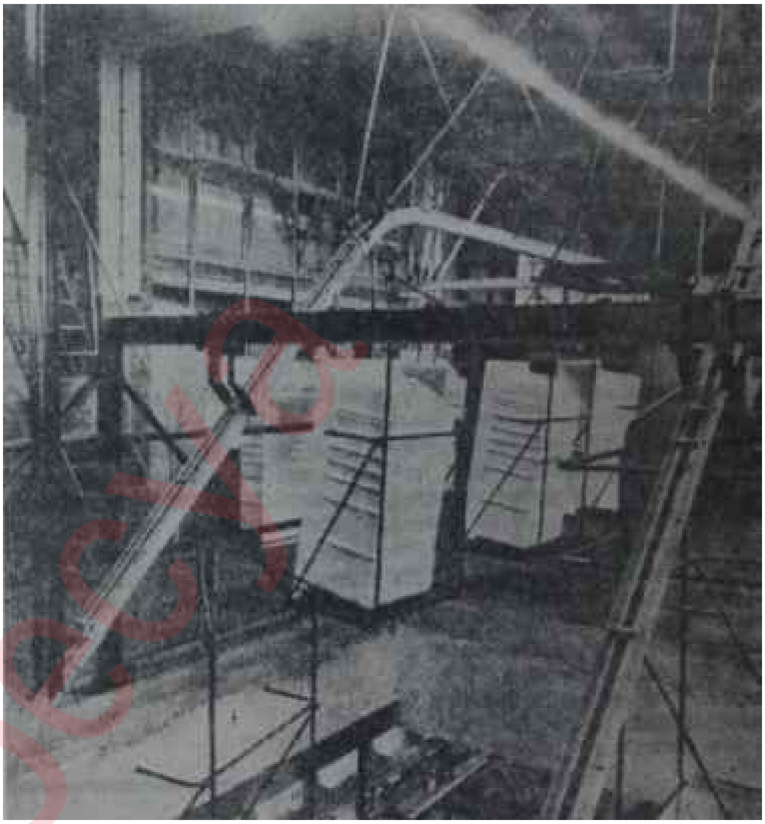
Milli sanayiin ithalâtçılar eliyle baltalanması sadece bu şekilde olmamaktadır. Gümrükte oynanan oyunlarla Türkiyeye. Türkiyede imâl edilen malların sokulması sık sık rastlanan ve sanayicileri büyük ölçüde hırpalayan bir oyundur. Bu, çeşitli şekillerde yapılmaktadır. Göçmen transferi denilen bir usul son samanlarda çok geçerlidir. İthalâtçı, dışarıdan Türkiyeye servetini transfer edecek bir göçmenle anlaşmakta ve bu servet Türkiyeye meselâ elektrik malzemesi, pikap v.s. olarak sokulmakta, sonra da piyasaya sürülmektedir. Yahut da gümrük memurlarının bilgisizliğinden faydalanılarak, yurda sokulması yasak olan teknik malzeme, ithali serbest bir malzeme imiş gibi kontrolden geçirilebilmektedir. Gümrük memuruna rüşvet vererek, belirli sandıkların kontrolünü sağlamak ve diğer sandıklarla yasak malı sokmak da ayrı bir yoldur.

Çeşitli devlet kademelerinde bulunan sorumlular da, İthalâtçılarla el ele vererek veya bilgisizlik ve heyecansızlık yüzünden milli sanayii baltalamaktadırlar. Bunun en çok görülen örneği, yatırım mallarının teмininde. Türkiyede imâl edilen bazı malları da ithâl etmektir. Hükümet ve Devlet Plânlama Teşkilâtı, yurtta imâl edilen malzemenin ithâl kotalarına konulmasına en kesin şekilde karşı oldukları halde, umum müdür ve buna yakın kademedeki memurlar, sık sık kaçamak yapmakta ve Bakanları, "Beyfendi, yerli malzame kullanırsak yatırımlar gecikecek" "Yerli malzeme çürük" gibi gerekçelerle yanıltmaktadırlar.

Geçenlerde, kota hazırlıkları ile ilgili bir toplantıda, heyecanlı ve idealist bir memur, ithalât listelerinin düzenlenmesinde gelişmekte olan ve halen imâlat yapan yeril sanayii korumaktan başka gerekil hedeflere yöneltecek bir politikanın izlenmesini istemiş ve Ticaret Bakanlığı sorumlularından birinin şu cevabı ile karşılaşmıştır :

"— Peki, o zaman ithalatçılar ne yapacak?"

Devlet çarkının iyi işlememesi yüzünden sanayiin uğradığı zararlara dair misaller saymakla bitmeyecek kadar çoktur. Meselâ Çağçağ hidroelektrik santralinde kullanılan cebri borular, Türklyede imal edilebildiği halde, dışardan ithâl edilmiştir. Meselâ PTT Genel Müdürlüğü, İtalyada ufak bir atelye durumunda bulunan Telettra firmasını, çeşitli defalarda 15 milyon liraya yakın sipariş vererek, bir fabrlka haline getirmiştir. Hattâ bu firmanın imâl etmediği kablolar dahi nedense bu firma kanalı ile İngiltereden ithâl ettirilmiştir! PTT nin milli sanayie "hizmetleri" bununla bitmemektedir! Bugüne kadar PTT hatlarında hep porselenden mamul izolatör kullanılırken, porselen izolatör Türkiyede imâl edilmeye başlanınca, bazı "teknik sebepler" ileri sürülerek, bu defa cam izolatör ithali için teşebbüse geçilmiştir.. Devlet dairelerine dışardan malzeme ithali çok tatlı gelmektedir. Bu işi tatlandıran birçok sebepten bir tanesi, İthâl İşleminin sonucu olarak Avrupaya yapılan tetkik ve davet seyahatleridir...

Yerli malı buz dolapları imâl ediliyor
İsmi başka, cismi başka

Pençe pençe!

Sanayi Dairesi Reisi Sabahattin Teoman .Sanayi Bakanı Muammer Ertenden, soruyu kendisinin cevap-

landırmak istediğini ifade eden bir işaretle, izin istedi ve :

"— Bu konuda bilhassa resmi sek törle pençe pençe mücadele ediyoruz!" dedi.

Soru, milli sanayı tarafından imâl edilen bazı malzemenin niçin devletçe dışarıdan getirildiği idi. Muammer Erten ve maiyetindekilerin bu konuda fazlaca "dolu" oldukları anlaşılıyordu. Sanayicilerin sevgisini ve güveninin kazanmış olan Erten, Sanayi Dairesi Reisinin cevabını yeter li görmedi ve şu açıklamayı yaptı :

"— Bu aksaklığı önlemek için bir yerli imalât talimatnamesi hazırladık. Birkaç güne kadar yürürlüğe ko yacağız. Bu talimatnameye göre, Tür kiyede imâli mümkün olan veya imâl edilen malzeme devlet tarafından dışarıdan getirtilemiyecek."

Erten, bu talimatname gereğince 20 kişilik bir uzman mühendisler kurulu meydana getirileceğini, bu mühendislerin "ben bu malı yapıyorum" diyen her sanayicinin tesisine giderek inceleme yapacaklarını ve rapor musibet olursa, ithalin kesin şekilde durdurulacağını ifade etti. Sanayi Bakanı son yıllarda montaj sa nayiinden endüstriye doğru hıza bir gelişme olduğunu, Hükümetin elden gelen her türlü tedbirle bunu desteklediğini, sanayicilere yatırım kredisinden başka işletme kredisinin de sağlandığını bildirdi.

Salı günü Sanayi Bakanı ile yap tığı görüşmeden sonra Ticaret Baka nı Fenni İslimyeli tarafından kabul edilen AKİS'çi, bu ilki Bakanın milli sanayiin desteklenmesi ile ilgili tu-, tumlan arasında bir fark bulamadı. İslimyeli :

"— Bu dâvaya inanıyorum" diyerek, kota çalışmalarında milli sanayi lehine alınan kararlan izah etti.

Türkiyede imâl edilen hiç bir mal kotalara alınmamıştı.

AKİS'çinin :

"— Peki, halen İmâl edilmeyen, fakat imali mümkün olan malların ithâl edilmemesi imkânı yok mu?" sorusuna İslimyeli, bu takdirde piyasada spekülatif hareketlerin başlıyabileceğini, söz konusu malın İmâl edilip edilmiyeceğinin iyice anlaşılmadan böyle bir politika izlenemiyeceğini, bu nun için de bir "etüd merciine" ihtiyaç olduğunu söyliyerek cevap verdi.

AKİS'çi, Ertenin biraz evvel kon dişine bahsettiği "20 kişilik mühendisler kurulu" ndan söz açınca, İslimyeli- bunun "etüd mercii" ihtiyacı nı karşılayacağını bildirdi.

Ticaret Bakanı, yerli sanayiin gelişmesi kadar -sorumluluğu bakımından _ ihracat üzerinde de duruyordu. Malını ihraç edebilen sanayicilere, liberasyon yoluyla hammadde getirtme imkânının sağlandığını açıklayan İslimyeli, ihracata prim verilemiyeceğini, bunun türk parasının değerine tesir edeceğini söyledi. Ayrıca, gelişen milli sanayiin stok eğilimi gösterdiğini, ihracat mümkün olmadığı takdirde bu stokların ekonomimiz üzerinde menfi tesirler yaratacağım kay dederek, bu durumun da önlenmesi gerektiğini ifade etti.

Bakanların, Devlet Plânlama Teş kilâtının ve sanayicilerin istekleri, gö rüldüğü gibi, bir noktada birleşmektedir: Bir milli endüstri meydana ge tirmek! Bu, İkinci kurtuluş savaşının, veya başka bir deyimle milli bağımsız lık savaşının bir safhasıdır. Bu, türk halkının isteğidir. Bu, türk gençliğinin isteğidir. Bu konuda sanayiciler Hükümetten, Hükümet sanayicilerden memnundur. Fakat aradaki ka rakediler tahminin çok üzerinde bir kuvvete sahiptirler. Bu karakediler, ithalâtçısı, yoz kafalı memuru ve rüş vet alan gümrükçüsü ile bir koalisyon meydana getirmektedirler.. Türkiyede, meseleler iyice bilinmediği için, yanlış yönlere sapan milliyetçilik artık gerçek ve doğru amacını bulmalı mücadelesine başlamalıdır. Bir zamanlar, sadece üzüm, fındık ve incire münhasır kaldığı için gerçekleşmiyen, benimsenmiyen "Yerli malı kullan" sloganı bugün, 1965 Türkiyesin de istihlâk mallarının çoğunda, endüstri mallarının da büyük bir kısmında işleyebilir ve milli kurtuluş için işlemesi de şarttır. Bu bir oyun değil, var olmak meselesidir!

DÜNYADA OLUP BİTENLER

B. Milletler

Çözülme başladı mı?

Geride bıraktığımız haftanın son gün lerinde, Güneydoğu Asyanın yaramaz çocuğu Endonezya, bütün dünyaya hiç beklenmedik bir oyun oynayıverdi ve Genel Sekreter U Thant'ın yaptığı bütün çağrılara rağmen, Birleşmiş Mil letlerden çekildiğini açıkladı. Birleşmiş Milletler Teşkilatının yirmi yıla yakın hayatı içinde eşine hiç rastlanılmamış bu olay herkeste büyük bir endişe uyandırdı. Siyasi yorumcuların çoğu, ister istemez, Birleşmiş Milletlerin de zamanla Milletler Cemiyetine mi benzeyeceğini, Endonezyanın çekilmesinin Teşkilâtta bir çözülme başlangıcı olup olmayacağını tartışmaya başladılar.

İşin aslına bakılırsa, Endonezyanın bu davranışı pire için yorgan yakmaktır, denilebilir. Gerçekten, jakartah idarecileri Birleşmiş Milletlerden çekilmeye götüren olay, genç komşusu Malezyanın Güvenlik Konseyine geçici üye seçilmesidir. Bilindiği gibi bu ül*kenin* bir ingiliz kuklası olduğunu ileri süren Endonezya, daha kurulduğu gün den başlayarak Malezya Federasyonunu tanımamış, tersine bu Federasyonu parçalamak için..silâhlı saldırı da dahil, her yolu denemiştir. Ancak, arkasında İngilterenin kuvvetli desteği bulunan Malezyayı parçalamak o kadar kolay bir iş olmasa gerektir.

Olay üzerine eğilen yorumcuların büyük çoğunluğu, Endonezyanın Birleşmiş Milletlerden çekilmesinin kötü bir geleneğin başlangıcı olmamasını dilemektedirler. Bu yorumcuları en fazla korkutan şey, Milletler Cemiyetinin büyük ölçüde üyelerin çekilmesi yüzünden zayıflamış olmasıdır. Aynı şey Birleşmiş Milletlerin de başına gelirse dünya barışı önemli şekilde sarsılacak tır.

Birleşmiş Milletler Andlaşmasında üyelikten çekilme ite ilgili hiçbir hü küm yoktur. Bu Andlaşmanın hazır landığı San Francisco Konferansında üyelikten çekilme konusu uzun uzadı ya tartışılmış, fakat sonunda bununla ilgili hiçbir hüküm konulmaması kararlaştırılmıştır. Bununla birlikte Konferans tarafından benimsenen bir yo rumda olağanüstü durumlarda veya Andlaşmanın bir üyece kabul edilmeyen değişiklere uğraması halinde çekilme hakkının varlığı kabul edilmektedir.

Eyüp Han
Yine başta!

Endonezya bütün dünya kamu oyundan gelen baskı karşısında bu kararından dönecek midir? Bütün belirti, ler. Başkan Sukarnonun Birleşmiş Mil

Sukarno
Başı çekti

letlere dönmek istemeyeceğini göstermektedir. Hattâ bazı söylentilere göre. Endonzya zaten Birleşmiş Milletler dı şında olan Komünist Çinle elele vererek, amacı bütün tarafsız ülkeleri bir çatı altında toplamak olan yeni bir teşkilât kurmaya çalışacaktır. Böyle bir teşkilâtın kuruluşunun Birleşik Amerika kadar Sovyetler Birliğini de ürküteceği açıktır. Bu bakımdan iki büyük ülkenin kuşkusunu çekecek ye--i bir dünya teşkilâtının kurulması kolay olmasa gerek. Fakat Endonezya bunu yapmasa bile uzun süredir göz diktiği ve Birleşmiş Milletlerin yönetiminde olduğu için ele geçiremediği Batı Irian'ı artık kendi sınırları içine alma yı deneyebilir. Böyle bir deneme de, hiç şüphe edilmemelidir ki, bütün dünyayı ateşe atabilecek tehlikeli bir oyun olacaktır.

Pakistan

Gürültüden sonra

Aşağı yukan üç aydır seçim sancılan içinde kıvranan Pakistan, yeni yılın ikinci günü Mareşal Eyüp Hanı yeniden başkanlığa getirdi. Bilindiği gibi, Eyüp Hanın karşısında en kuvvet li rakip olarak Pakistanın kurucusu Mehmet Ali Cinnahın kızkardeşi Bayan Fatma Cinnah bulunuyordu. Cinnah adına pek güvenen muhalefet par tileri aralarındaki bütün anlaşmazlıkları bir tarafa bırakarak bu adın ve dokuz maddelik bir seçim programının çevresinde birleşmişlerdi. Bütün Pakis tan halkının da kendileri gibi davranacağını sanıyorlardı. Bu bakımdan, Eyüp Hanın başarısı muhalefet partileri için büyük bir sürpriz olmuştur. O kadar ki. artık sonuç açıkça belli ol--uğu halde, hâlâ buna inanmak istememektedirler..Eyüp Hanın yeniden Başkan seçilmesi, Pakistanın önümüzdeki altı yıl içinde gene kuvvetli bir lider tarafından yönetileceğini göstermektedir. Muhalefetin bütün gürültülerine rağmen, Pakistan halkı, kuvvetli idare taraftarı olarak belirmiştir. Aslında. Eyüp Hanın seçimleri kazanmasında ülkede yedi yıldır kurduğu istikrarlı düzenin büyük payı vardır.

Başkanlık seçimleri arkada kaldıkdan sonra şimdi bütün Pakistandâ bu seçimlerin tartışması yapılmaktadır. Muhalefet partileri halk oyuna saygı göstermeye özellikle dikkat etmekle beraber. Eyüp Hanın halk oyunu ka-

nunsuz yollardan etkilemiş olduğunu ileri sürmektedirler. Muhalefete göre, Eyüp Han, seçim sırasında oturduğu koltuğun otoritesini kullanarak basın ve yayın organlarını tek taraflı olarak kullanmış, seçim görevlilerine baskı yapmıştır. Ülkede yaşayan tarafsız gözlemciler, bu iddiada büyük bir gerçek payı olduğunu kabul etmektedirler.

Muhalefet partilerinin bu iddialarının önümüzdeki altı yıl içinde Pakistan politika hayatını büyük ölçüde etkileyeceğine şüphe yok. Bu bakımdan, Pakistanda artık eskisi (kadar politika çekişmelerinden uzak ve istikrarlı bir düzen kurmak kolay olmayacaktır, Özellikle muhalefetin en kuvvetli bulunduğu bölge olan Doğu Pakistanda ikide bir karışıklıklar çıkması kimseyi şaşırtmayacaıktır.

Eyüp Hanın Pakistan seçimlerinden galip çıkması, bütün dünyada çeşitli tepkiler yaratmıştır. Birleşik Amerika halktan kuvvetli bir destek bulan Başkanın şimdi Komünist Çinle daha yakın bağlar kurmaya kalkışmasından endişelenmektedir.

İtalya

Bir zorlu seçim

Geride bıraktığımız haftanın başında italyan politika sahnesine şöyle bir göz atanlar, bu ülkenin anarşinin eşiğine kadar geldiğini görerek büyük üzüntü duyuyorlardı. Gerçekten, geçen yılın ortalarında geçirdiği felç yüzünden Cumhurbaşkanlığından ayrılmak zorunda kalan Signor Segni'nin yerine kimin geleceğini tayin etmek için yapılan seçim uzadıkça uzuyor, partiler bir isim üzerinde birleşip anlaşamıyorlardı.

İtalyanın anarşinin içine düşmesinden endişe edenler, ancak geçen Pazartesi günü rahat bir nefes alabildiler. İtalyan Parlâmentosunda onüç gün devam eden ve yirmiyi aşan oylama sonunda, Demokratik Sosyalist Partisinin lideri Guiseppe Saragat çoğunluğu toplayabildi ve yeni İtalyan Cumhurbaşkanı oldu. Oldu ama, seçim sonunda da italyan politika sahnesinde bir sürü kırgınlıklar ve bölünmeler kaldı. Şimdi herkes, bunların nasıl giderileceğini düşünmektedir.

İtalyada yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinden en zararlı çıkan parti, Parlâmentonun en kalabalık partisi olan Hristiyan Demokratlardır. Hristiyan Demokratlar, seçimlerin başından sonuna kadar, belli bir aday üzerinde birleşememişlerdir. Partinin resmi adayı olarak ortaya çıkarılan Leone bugünkü koalisyonun sol kanadı tarafından desteklenmediği gibi, kendi partisinin sol kanadı tarafından da benimsenmemiştir. Hristiyan Demokratların sol kanadı partiyi bölmek pahasına ortaya çıkan Signor Fanfaniye oy vermiştir. Sosyalistler ise, başından sonuna kadar Saragat'i tutmuşlardır.

Saragat'ın seçimi iki önemli olay sonunda mümkün olabilmiştir. Bunların birincisi, Hristiyan Demokratların kendi adaylarım seçtirmeyeceklerini anlayınca Leone'nin adaylığını geri almaları ve Saragat 'ı desteklemeye karar vermeleridir. Bu karar, ileride ital yan politikası üzerinde büyük etkileri olacak bir karar gibi karşılanmaktadır. Gerçekten. Hristiyan Demokrat liderlerin bu davranışı parti içinde yüzü aşkın sağ kanat milletvekilinin hiddetini kazanmıştır. Bunun yanısıra, partisinin kendini desteklemediğini gören Fanfani de kırılmış bulunmaktadır. Bu durum karşısında Hristiyan Demokrat Parti içinde şimdi sağ, orta ve sol olmak üzere üç belirli hizibin çıktığını söylemek yanlış olmasa gerektir. Bu hizipleşme, hiç şüphe yok, bundan sonraki kabine buhranları sırasında bütün ağırlığını gösterecektir.

Saragat'ın seçimini sağlayan ikinci olay da, komünistlerin yirminci turdan sonra oylarını Saragat'a vermeleridir. Eğer komünistlerin desteği olmasaydı, Saragat Cumhurbaşkanı seçilemezdi. Bu bakımdan komünistler bundan sonra her fırsatta italyanın en önemli partisi olduklarım ileri sürecеklerdir. Hristiyan Demokatların kendi aralarında ve Sosyal Demokratlarla önceden anlaşıp tek bir aday üzerinde birleşememeleri, işin bu yola dökülmesinde başlıca rolü oynamıştır.

EREĞLİ DEMİR VE ÇELİK FABRİKALARI

Sayın Umumi

Mamullerimizin piyasaya- intikâl. ettiği bugünlerde, muayyen birkaç yayın organında bir süredir Şirketimiz aleyhine girişilen yıkıcı hücumlar şiddetini artırmış ve asla herhangi bir "mutlu azmlığı" değil, fakat doğrudan doğruya Devletimizin ve Milletimizin öz malı, millî bir müessese vasfını haiz bulunan Şirketimizin milli ve milletlerarası malt, ticarî ve sınat itibarının tahribine yönelmiştir.

Bu cümleden olarak, son günlerde, Şirketimizde 450 milyonluk bir suistimalin vuku bulduğu, bazı müteahhitlerin Şirket aleyhim himaye gördükleri, mamul satışı için bâyilik teşkilâtı kurulup iki başbâyilikten birinin idari Meclisi Başkanı Daniş Koper'in ortak olduğu bir şirkete, diğerinin de Başkan Vekili Vehbi Koç'a verildiği, Şirketimizin tamamen kontrolsüz olup millet parasını israf eylediği şayialarıortalığa atılmıştır.

Şimdiye kadar vuku bulan, fakat bu sayılanların yanında nisbeten hafif kalan, teknik ve mali bilgilerden tamamen nasipsiz, gerçeklerle ilgisi olmayan bazı hücum ve taarruzların cevaplandırılmaması, anlaşıldığına göre bazı kimselere, gittikçe artan bir cüret vermektedir.

Bu durum karşısında, aşağıdaki hususların vatandaşlarımıza ve ortaklarımıza alenen bildirilmesi mecburiyetinde kalınmıştır:

1 — 450,000,000. — TL., 1958'deki ilk ve iptidai keşif tahminlerine nazaran, tesis devresinde ödenen borç taksitleri ve işletme sermayesi ihtiyaçları da dahil olmak üzere finansman planındaki artışı göstermektedir. Şirketimiz, değil suiistimaller, israfın dahi vukuunu önleyecek her türlü idari tedbiri almış ve bunları titizlikle takip edegelmiştir. 450 milyonluk suiistimal iddiası mesnetsiz bir iftiradan ibarettir.

2 — Mamul satışı için bayilik teşekkül ihdas edilmemiştir; mamullerimizi herkes alabilir, ticaretinde veya imalâtında kullanabilir. Bu husus çok evvel ilân süratiyle umumî efkâra duyurulmuştur. Binnetice iki başbâyiliğin idare Meclisi Başkanı ve Başkan Vekili arasında paylaşıldığı serapa yalandır.

3 — Şirketimizin, adedi yüzleri geçen ihaleleri, daima rekabet tesisi suretiyle ve aldığı işi zamanında ve gereği gibi yerine getirebilecek malî ve teknik kudrete sahip eşhas ve müesseselere yapılmış, tesislerimizin emniyeti ve en elverişli fiyat unsuru aynı önemle göz önünde tutulmuştur.

4 — Mütaahhit Süleyman Demirel, hususi bir himaye görmemiş, ihalelerde en düşük fiatı vermek suretiyle yapmış olduğu işleri almıştır.

5 — Temel inşaatını yapan bir Amerikan şirketi, işin sonunda zarar ettiği iddiasiyle Şirketimiz aleyhine 81 Milyon liralık bir dava açmış, davasının 71 Milyonunu kaybetmiş, böylece aldığı ilâve para kendisine Hakem Heyeti karariyle ve hükmen verilmiştir. Hakemlere ödenen ücret ise, davanın çapına nisbetle, işin bidayetinde Yargıtay içtihatlarına uygun olarak ve asgari had içinde mutabık kalınan bir miktar olup mukavele hükümlerine göre taraflarca yarı yarıya verilmiştir.

6 — Tesislerimizin üç ana ham maddesinden birini teşkil eden kireçtaşı, günü gelince bunu, kendi empoze edeceği bir fiatla Şirketimize satmak için daha 1961 yılından itibaren tesislerimizin civarındaki taş ocaklarını peyderpey kapatmağa başlayan ve ihaleye girerek, kurmağa çalıştığı bu inhisara güvenip yüksek fiat veren firmaya değil, bundan çok düşük fiat veren ve mali ve teknik bakımdan işi ba

ANONİM ŞİRKETİNDEN:

Efkâra ve Hissedarlarımıza

sarmağa muktedir olduğu görülen diğer bir firmaya ihale edilmiş, fakat ihaleyi kaybeden, her yola başvurarak engeller çıkarmış ve sonunda ise Şirketimiz aleyhinde beyanlara, neşriyat ve mesnetsiz iddialara başvurmuştur.

Bu konuda, yolsuzluk iddiaları üzerine, Şirketimizin, kurucu ortaklardan Sümerbank ve Karabük'le mensup değişik murakıplar tarafından iki defa uzun .ve esaslı tahkikat yapılmış ve ihalede yolsuzluk ve hususi himaye bulunmamıştır. Murakıpların ikinci tahkikat raporu, Aralık ayı ortasında ilgili mercilere tevdi edilmiştir.

7 — Şirketimiz, kanun ve milletlerarası anlaşmalarla tesbit edilen hukuki statüsü itibariyle, özel sektöre dahil bir müessesedir. İşletme sermayesiyle beraber iki buçuk milyara varan bu tesis Devletimizin iştiraki olmadan yapılamayacağı içindir ki, 600 milyonluk sermayemizin 306 milyonu birer Devlet müessesesi olan Sümerbank ve Karabük'e tahsis edilmiştir. 9 kişilik idare Meclisimizde bu iki kurucu ortağımız 4 âza ile temsil edilmekte olup, bunların iştirak etmeyecekleri bir kararın alınmasına. Esas Mukavelename müsait değildir. Ayrıca, iki murakıptan birisi Sümerbank'a, diğeri Karabük'e mensuptur. Hissedarlar Umumi Heyetinde de Karabük ve Sümerbank, bugünkü günde rey hâkimiyetine sahiptir.

O halde, bazılarının iddiası gibi Şirketimiz, Devletin kontrolünden âzâde, "millet parasını israf adan" bir müessese değildir.

8 - Anlaşmalara göre, kuruluştan itibaren yedi yıl içinde, Karabük ve Sümerbank ellerindeki hisse senetlerini vatandaşlara intikal etti receklerdir. Şimdiye kadar Türk hususi sektö rüne de 80 milyon liraya yakın hisse satılmıştır Müessesemizin kurulusuna hâkim olan ana fikir. hisse senetlerimizin hiçbir elde toplanmayarak beşer onar, vatandaşlarımız arasında dağılması ve Ereğli Demir-Çelik tesislerine memur, işçi, çiftçi, evkadını, serbest meslek erbabı,esnaf vs... mümkün mertebe geniş bir vatandaş kitlesinin 1,200,000 adet hisse senedini aralarında paylaşmak suretiyle sahip olmalarıdır.

9 — Hisse karşılığı olarak ödenmiş bulunan 306 milyon liradan başka, Hükümetimizin Şirketimize açtığı kredilerin hepsi, belirli vâdelerde ödenecek borçlardan ibaret olup, <u>bağış mevzuubâhis değildir.</u> Bu kredilerin yekûnu 450 Milyon lira raddesinde olup, bunun 8 Milyon liralık kısmı müstesna, bakiyesi % 5.75 faize tabidir.

10 — Ereğli Demir-Çelik projesi, 6 senedir gelen hükümetlerce ayrı ayrı incelenmiş, tasvip ve muzaharet görmüştür. Anlaşma 1961 senesi başında imzalanmıştır. O tarihten bu yana Hükümetlerimiz, Ereğli Demir-Çelik projesini millet ve memleketimizin en mühim ve faydalı teşebbüslerinden biri olarak kabul etmiş, desteklemiş, bugünkü % 98 ikmal raddesine getirmeğe muvaffak olmuşlardır.

Milletimize ait bu büyük milli müesseseyi ve onun temsil ve ifade eylediği büyük kalkınma hamlesini yersiz ve mesnetsiz iddia ve şayialarla tahribe girişenler Adliyeye verilecek, iddiatarını isbata ve isbat edemezlerse ika eylelikleri maddi ve manevi zararları tazmine davet olunacaklardır.

Derin Saygılarımızla,

EREĞLİ DEMİR VE ÇELİK FABRİKALARI
TÜRK ANONİM ŞİRKETİ

Almanya

Kalpteki yara

*Aşağıdaki yazı, Batı **Avrupa**da son günlerde bir dolaşma yapmış, olan Başyazarımız Metin **Toker** tarafından hazarlanmış olan seriye dahil bir yeni yazıdır. Metin Toker bundan evvelki yazısında Türkiyenin dışarda nasıl temsil edil**diği** konusu üzerinde durmaktaydı. Bu seferki yazıda, Batı Almanya Şansölyesi Dr. Ludwig Erhard başta olmak üzere, Başyazarımızın çeşitli kimselerle mahıallinde yaptığı temaslardan edinilen intiba nakledilmektedir. Metin Toker ya-ısında okuyucularımıza bu günkü Almanya hakkında bir toplu fikir vermeye çalışmakta* dır.

Batı Almanya Şansölyesi Dr. Ludwig Erhard orta boylu, resimlerindeki kadar olmamakla beraber şişman, ağızından pürosu hiç eksilmeyen, yuvarlak neşeli yüzlü bir dev let adamı. Batı Almanyada Dr. Ludwig Erhard, "Alman Mucizesi" diye bilinen alman kalkınmasının mimarı olması itibariyle büyük bir iktisatçı şöhretine ve itibarına sahip. Zaten, Dr. Adenauer'den sonra Şansölyeliğe Dr. Adenauer'in favorisi olmadığı halde getirilmesinin sebebi de bu Şimdi Erhard, Batı Almanya gibi bir memleketin Başbakanının mutad dertlerine sahip. Ama her şey gösteriyor ki Şansölyenin en büyük derdi, harikulade Adenauer'in kendisi üzerine düşen gölgesidir. Zira Dr. Adenauer, doksanıncı yaşına yaklaştığı halde, aşağı yukarı nesildaşı Churchill'in aksine, elini ve eteğini politikadan çekmiş değildir. Hatta Adenauer. iktidardaki Hristiyan Demokrat Partinin lideridir, politikanın - bilhassa dış politikanın - tam içindedir ve doğrusu istenilirse inanılmaz hayatiyetini de oradan almaktadır. Ancak bu bütün prestijine rağmen Dr. Ludwig Erhard'ı, iktidarın gerçek sahibi olmaktan men etmektedir. Nitekim geçenlerde. Fransa ile Almanya arasında bulutlar belirdiğinde Dr. Adenauer kalkmış Parise gitmiş, dostu General de Gaulle ile görüşmüş, orada bir nevi "sorumlu devlet adamı" görevi yapmıştır. İhtiyar politikacı tabii dönüşte Dr. Erhard'ı görmüş, ona bilgi vermiştir ama inisyatif az kimsenin gözünden kaçmıştır.

Ludwig Erhard
Mucizenin mimarı

Şansölyenin başka bir "belalı" sı eski Milli Savunma Bakanı Strauss' dur. İktidarı içindeki bu zıt kuvvetler Dr. Erhard'ı pek yaklaşan seçimlerin arefesinde bir takım hareketlere zorlamaktadır. Bütün almanların kalbinde olan Almanyanm birleştirilmesi meselesi ,çok araflı nükleer güç ve bir yandan Fransa, diğer taraftan Amerikayla olan münasebetler bu hareketlerin başlıcalarını teşkil etmektedir.

Tuzu kura memleket

Federal Almanya Şansölyesi, kendisine Bonn'da sorduğum dokuz sorudan yedisini cevaplandırdı. Cevaplandırmadığı sorulardan biri Kıbrısla ilgili olandır. Batı Almanya Kıbrıs gibi dikenli ve çok taraflı bir konuda açık vaziyet almak, yani her hangi bir memleketi gücendirmek istememektedir. Batı Almanya, bütün kuvvet ve kudretine rağmen bilhassa bir takım küçük devletler tarafından bir nevi şantaja maruz bırakılmakta ve başı sıkışan, yahut tepesi atan memleket hemen Bonn'un karşısına dikilip "Sonra Doğu Almanyayı tanırım, ha.." diye tehdide girişmektedir. Bonn'da bir kokteyl partide bir gazeteci:

"— Öyle hale geldik ki, kim bunu söyleyip bizden para sökülmemizi istese hemen kesenin ağzını açıyoruz" dedi.

Federal Almanya Şansölyesini" Kıbrısla ilgili soruyu görmezlikten gelmesi şişi ve kebabı yanmaktan bir arada kurtarmak gayretine bağlan malıdır. Gerçi Dr. Erhard'ın Türkiye gibi bir memleketten Doğu Almanyayı, kızıp, tanımasını beklemediği muhakkaktır. Ama Makarlosun Kıbrıs Cumhuriyetinin fazla ciddi tanınmadığı muhakkaktır. Seçimlerin arefesinde Doğu Almanyanın her yeni devlet tarafından tanınmasının Erhard'ın zararına olduğunda şüphe yoktur. Kaldı ki Federal Almanya, memleketin birleştirilmesi için topyekûn self-determination istemektedir iki Almanyada bir milletin, Kıbrısta ise iki milletin yaşaması gibi in-elikler asıl hedefin önünde ikinci plânda kalmaktadır.

Gerçekten de tuzu kura olan Batı Almanyada politika, memleketin birleştirilmesi fikrinin büyük nisbette tesiri altındadır.

Kuvvetli iktisat

Almanya hakkında bir takım endişeler yok değildir. İddia, gelirlerin prodüktiviteden daha büyük süratle arttığı, onun için bir enflasyon tehlikesinin bulunduğudur. Bizzat Şansölye Erhard alınanların bu konuda dikkatini bir aralık çekmiştir. Ama şimdi durum büyük nisbette değişmiştir. Bugün Almanyayı her hangi bir iktisadi veya mali tehlikenin beklediğini söylemek fazla, karamsarlıktır. Almanlar o konuda bir korkuya sahip görünmemektedirler. Frank furtun meşhur bir caddesindeki dükkânlar, yılbaşı münasebetiyle tıklım tıklım doldurulmuştur ve fiyatlar,. Avrupa fiyatlarıyla kıyaslandığında ucuzdur. Korkunç pahalı Viyana, bilhassa yiyecek ve otel ücretleri fezalarda olan Paris, her şeyin en iyisinin en pahalı fiyatlarla satıldığı Lond ranın yanında alman şehirleri ucuz luklarıyla dikkati çekmektedirler. Satınalma gücünün yüksek olması hem prodüktivitenin, hem de tabii ithalâtın rahat bir seyir takip ettiğinin delili sayılabilir.

Almanyada iş hayatı, almanla-

rın artık tembel oldukları ve Avrupanın her yerindeki gibi az çalışıp çok çalışıyormuş kadar para- kazanmak merakına kapıldıkları yolundaki işaretlere rağmen tam randımanladır. Sosyal güvenlik meselelerinin çözülmüş olması istikbâle ait çok endişeyi de ortadan kaldırmıştır.

Bu durum, meselâ bizdekinin aksine politika meselelerini halkın gündelik hayatından çekip almış ve bunu sadece idareci kadronun işi haline sokmuştur. Tıpkı, Fransada olduğu gibi.. General de Gaulle'den son rası Fransa için tam bir meçhul olduğu halde fransızlar gündelik hayatlarını bu meçhul devir hiç gelmeyecekmiş gibi yaşamaktadırlar. Almanyadaki bu, "Oturmuş memleket" havası daha da bellidir. Bir akşam Frankfurtun , "karşı yaka'" sındaki birahanelere gidenler orada neşeli insanların tahta sıralar üzerinde, tahta masalara dayanarak biralarını, elma şaraplarım keyifle içtiklerini, bir akordeoncuyla bir kemancının nağmelerine uyarak kolkola, bir yandan ötekine sallandıklarını göreceklerdir.

Conrad Adenauer
Akıl biraz da yaştadır.

İktisadi kuvvetli, maliyesi sağlam, iş hacmi yüksek ve randımanlı olduğu için havasa bu olan Almanyada politikanın bir başka âlemin meş galesi sayılmasında şaşılacak bir taraf yoktur.

Almanya nasıl birleşir?

A lmanyanm nasıl birleştirilebileceği bugün, yalnız Almanyada değil, bütün dünyada bir muammadır ve buna bir çareyi gerçekçi şekilde düşünen yoktur. Almanların, "Sonra Doğu Almanyayı tanırız, ha" tarzındaki şantajlara boyun eğmeleri de meselenin daha ziyade his seviyesinde bulunduğunun delilidir.

Ortada bir muhakkak husus vardır: Almanya, Sovyetler Birliğinin, mutabakatı olmaksızın birleştirilemez! Bu noktada, Şansölye Erhard dahil, herkes müttefiktir. Nitekim Federal Almanya Başbakanı kendisine bu hususu belirttiğimde şöyle dedi :

"— Federal Almanya Hükümeti ümit etmektedir ki, bütün bir millette ve bütün medeni dünyada nefret ve istihkar uyandıran bir rejimle 17 milyon almanın ezilmesindense Almanyanm tekrar birleştirilmesi yolu na gitmenin sovyet menfaatlerine de daha uygun düşeceği kanaati sov yet idarecilerinde gittikçe daha fazla yerleşmektedir."

Ancak bu, ifadeden de anlaşılacağı gibi, bir fikir olmaktan ziyade bir temennidir ve Sovyetlerde böyle bir kanaatin "bedava" yerleşmeyeceğini Şansölye Erhard da iyi bilmektedir. O halde, Sovyetlerin Almanyanın birleştirilmesi için mutabakatları karşılığında Federal Almanya Moskovaya ne verebilir? Elbette ki ilk hatıra gelen, tarafsız bir birleşmiş Almanyadır.

Dr. Erhard bu konuda son derece kesin davrandı. Verdiği cevap şudur:

"— Federal Almanya Hükümeti Almanyanın tarafsız hale getirilmesini reddeder. Çünkü böyle bir politika Almanyanın emniyet ihtiyacını karşılayamaz."

O zaman, ister istemez bir fasit dairenin üzerinde dönmeye başlanılmaktadır. Sovyetler bir kere, Dr. Erhard'ın söylediği gibi, 17 milyon almanın "bütün medeni dünyada nefret ve istihkar uyandıran bir rejim" altında yaşamakta olduğunu kabul etmemektedirler. Bu rejim Sovyetlerin kendi rejimleridir ve bunu her halde kendilerinin kötülemesini bek lemek biraz saflıktır. Erhard buna mükemmeler? görmektedir.

O halde, Almanya ancak iki hal de birleştirilebilir: Batı ile Doğu arasında bir harp çıkar, Doğu yenilir veya Komünist blok içinde öyle bir çatlama olur ki Sovyet Rusya Almanyanın birleştirilmesine müsaade edecek kadar Batıya yaklaşır.

Bunlardan ikincisinin, her halde bugünün işi olmadığı Federal Almanya Şansölyesinin inancıdır. Nitekim Erhard, kendisine "Kızıl Çin faktörü de göz önünde bulundurulmak suretiyle Doğu-Batı sistemleri arasındaki münasebetler itibariyle dünya politikasının manzarası hakkındaki görüşünüz nedir?" diye sorduğumda bana şu cevabı verdi :

"- Batıda bazı çevrelerin derin etkiler yaratmasını bekledikleri Sovyet-Çin ihtilâfı. Krutçefin devrilmesinden sonraki ilk safhada şiddetinden kaybetmiş gibi görünmektedir. Bununla beraber bu ihtilâf mevcudiyetini muhafaza etmektedir. Komünist blokun parçalanması ihtimâlini hesaba katmaksızın da şunu söylemek isterim ki uzun vadeli başarı şansı, uyanık ve dikkatli kalınması şartıyla Hür Dünyadadır."

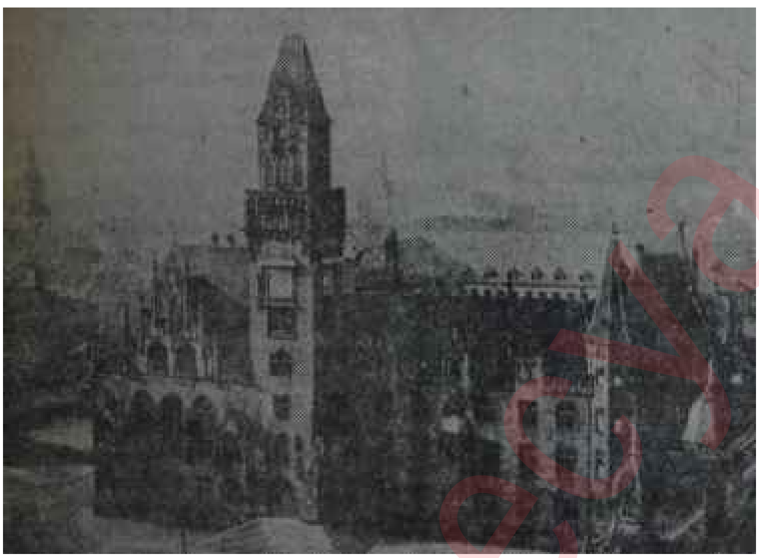
Bu sözler de fazla bir ümidin, izharı sayılamaz.

Harbi kimse istemiyor

Geriye, Almanyanın harple birleştirilmesi formülü kalmaktadır. Gerçi bazı Batı başkentlerinde, bilhassa Pariste alınanların böyle bir delilik düşünebilecekleri ihtimâli yüksek sesle ortaya atılmakta ve bu, çok taraflı nükleer gücün kurulması hususunda bir engel diye takdim olunmaktadır ama Almanyaya şöyle bir uğrayan kimse dahi kolaylıkla farketmektedir ki Almanyanın bu çeşit bir plânı yoktur. Her halde, bugünkü konjonktür içinde Almanyada bu düşünülmemektedir.

Zaten, Almanyanın gücü de bunu düşünmeye elverişli değildir. Tâ ki, meselâ alman ilim adamları öyle bir yeni silâh keşfetsinler ki nükleer bombalar bu silahla oldukları yerde patlatılabilsinler ve böyle bir tehdit Almanyayı dünyanın hakimi yapsın ! Gerçi çok hayal gerçekleşmiş, Jules Verne artık gerçeklerin çok gerisinde kalmıştır ama her halde bir politikayı bu çeşit hesaplarla yürütmek bahis konusu değildir.

Almanyada bugün, militarist bir zihniyetin hortlamaması veya naziliğin itibarsız kalmakta devam etmesi için devamlı dikkat sarf edilmektedir. Nazilerin tecrit kamplarındaki facialar sık sık sergilerle, filmlerle almanların kendilerine teşhir olunmakta ve geçmişten ders alınması istenmektedir. Frankfurtta yılbaşından hemen önce meşhur nazi kampına alt bir sergi büyük ilgi toplamıştır. Bir bakıma bu davranışı kendi kendisine eziyet etmesini seven bir mazoşistin davranışına benzetmek kabildir. Zira faciaların yaratıcıları, nazi de olsalar, nihayet almandırlar. Ama almanlar yaranın mütemadiyen deşilmesinde daha büyük fayda görmektedirler.

Almanyadan bir görünüş
Mucizeler diyarı

Bu unsurlar Almanyanın birleştirilmesini, bütün almanların ortak arzusu ve en büyük ideali olduğu halde, mümkünler alanından daha ziyade imkânsızlık alanına sürüklemektedir

Hissi davranışlar

O halde. Doğu Almanyanın tanınması korkusunun Federal Almanyayı bu kadar dehşete düşürmesinin sebebi nedir? Doğu Almanya Yüksek Volta ile Alçak Volta tarafından tanınırsa ne olur, tanınmazsa ne olur? Eğer ruslar Almanyanın birleştirilmesine yeşil ışık açarlarsa. Doğu Almanya Yüksek Volta ve Alçak Volta tarafından tanınsa da tanınmasa da plebisit yapılır. Yok, bu ışık açılmazsa Yüksek Volta ile Alçak Voltanın Doğu Almanyayı tanımaması Bonn'u kendi idealine bir milimetre bile yaklaştırmaz. Fakat Batı Almanya, Birleşmiş Milletler üyelerinden ne kadar azı Doğu Almanyayi tanırlarsa bugünkü parçalanmış durumun o kadar az tescil edilmiş sayılacağına hissi bir şekilde inanmaktadırlar ve bu onları bir takım şantajlara karşı zayıf düşürmektedir. Son zamanlarda Bonn'un yeni çeşit ziyaretçileri hep bu silâhı kullanarak almanlara kesenin ağızını açtırmışlardır.

Tabii bunda, yaklaşan seçimlerin ağırlığı da kendisini hissettirmektedir. Başında bu sefer Batı Berlinin genç popüler ve enerjik Belediye Başkanı Brandt'ın bulunduğu sosyalistler Erhard'ın muhafazakârlarını yenebilecekler midir? Yoksa muhafazakâr Hristiyan Demokratlar gene zaferi kazanacaklar mıdır?

Doğrusu istenilirse bunun al--anların gündelik hayatında bir tesir yapması pek az muhtemeldir. Bu nun sebebi yukarda anlatıldığı gibi politikanın bir gündelik hayat meşgalesi olmaktan çıkmasından ibaret değildir. Kalkınmış, müreffeh Almanyada sosyalistler ile muhafazakârlar büyük prensip meselelerinde dahi bir yol üzerinde birleşmişlerdir: Akıl için bir olan yol!

YALNIZ
U.S.ROYAL
LÂSTİKLERİNDE
CVC VARDIR
*CVC, lâstiğin gövde ve sırtının birbirinden ayrılmasını tamamen bertaraf eden harika bir birleştiricidir.

Tüli'den haberler

Bu yıl Ankarada yılbaşı gecesi, geçmiş yıllara göre çok sakin geçti. Toplantılar genellikle evlerde yapıldı. Bütün lokallerde, denilebilir ki, alelade bir cumartesi gecesi kalabalığından öteye gitmeyen kalabalıklar vardı. Herkes sessiz, rahatça eğleniyordu. Hattâ Süreyya pavyonunda arka salon bile açılmamıştı. Ankara Palasın üst salonlarında ise temiz, gürültüsüz bir kalabalık vardı. Süreyyada Vedat ve Bengi Urul, Orhan Tülin Tezgören, **Ferit** ve Helen Örs, Erol ve Hümeyra Yaltkaya, Operatör Sermet Akgün ve eşi, Prof. Dr. Recai Ergüder, eşi Beyhan Ergüder, kızları Zeynep, Türkân Pirinççioğlu göze çarpıyorlardı. Ankara Palasta, İller Bankası mühendislerin den birçokları ve eşleri, Muammer Kıraner ve eşi, eski bankacılardan Zühtü Tingiz ve yeni eşi varlardı. Bilhassa atraksiyon çok beğenildi.

Stadyomdaki Tenis Kulübü de çok kalabalıktı. Hemen hemen ikiyüze yakın misafir, en küçük oyun salonuna kadar Kulübü doldurmuştu. Yu karıda büfe hazırlanmıştı. Alpay ve arkadaşlarının orkestrasının bulunuşu geceye ayrı bir hava veriyordu. Hemen her gece bu Kulübe uğrıyan Sevinç. Tevs, İntimde programı olduğu için. o gece gelemedi. Üst katta otuz kişilik bir masada Amerikan Üniversiteleri Türk Mezunları Derneği üyeleri başkanları Dr. Sami Solunun organizasyonu sayesinde, bu yıl da bir arada eğlenerek yılbaşını geçirdiler. Aşağı salonlar da geç saatlere kadar eklenen üyeler ve dostları ile doluydu. Meselâ Beden Terbiyesi Genel Müdürü Nuri Gücüyener ve eşi,Totocu Haluk, Yalım ve eşi, Fazıl Peker ve eşi Nejlâ Peker, Suat Bolayır, o gece pek neşeli, görünen Eşref Aran ve esi Necmi **Aran.** bütün gece bir harmandalı oynaması beklenen Aydın Saraçoğlu. Behzat Silâhtaroğlu ve çok güzel sanlame bir elbise giymiş olan eşi Sevim Silâhtaroglu, Semih Sencer ve eşi Gül seren, o gece nişanlanan Jetci Birsen Ulusan ve *gece* saat 02'den - sonra Golf Kulüp dönüsü gelen Bülent Savcı ve eşi Meral Savcı, sabahın erken saat lerine kadar eğlendiler.

Ankara Üniversitesi Rektörü İh--an Doğramacı, bütün Üniversite men subuna, Ziraat Fakültesi yolu üzerindeki Ev Ekonomisi Okulunda büyük bir yemekli balo verdi. Hacettepenin meşhur "Renan Bey" inin organize

Kokteyl______Geçen hafta içinde A.P, Genel Başkanı Süleyman Demirel, Basınaa bir kokteyl verdi. Bu kokteylde hemen bütün basın mensupları ve A.P. li yöneticiler vardı. Geç saatlere kadar devam eden kokteylde Demirel ve Bilgiç sık sık bir araya geldiler ve bol bol güldüler.

ettiği gecede muhtelif gruplar çok eğlendiler.

Leylâ ve Fahir Çelikbaş, Kavaklıderedeki evlerinde, yüz kişiden fazla davetliyi kapsayan büyük bir parti verdiler. Ankaranın bütün şık kadınları burada toplanmışlardı: Güneş **Terem, Lâle** Kura, Yasemin Tanbay, İlham Soysal, Günseli Fenmen, **Jale** Benler, Nevin Bursalı, Şen Devres,

Leyla Pekdeğer, Azer Heyat, İpçal Arel Mina İlter ve Kebuter Yardımcı... Tabii, eşleri de gelmişlerdi.

Fin Büyük Elçisinin evinde verilen büyük partide de bütün kordiplomatik toplanmıştı.

Amme Enstitüsü Genel Müdür Yardımcısı İhsan Kuntbay ve eşi Günseli Kuntbay da evlerinde, otuza yakm dostlarını topladılar. Sabahın saat 06'sına kadar süren toplantıda bol bol eğlenildi. Evsahibesi Günseli Kuntbay, brokar elbisesi ve bütün kulağını örten güzel parlak küpeleri ile pek zarifti. İhsan Kuntbay ise misafirlerini smokinle karşıladı. 1964 'ü tam bir salon adamı olarak tamamladı. 1965'in ilk dakikalarından itibaren ise spor bir gömlek ve yine spor bir kaşe pantalon giydi. Geçen yılın şıklığından eser olarak, Kuntbayın ayağında bir rugan ayakkabıları kalmıştı, Halûk İltuş ve yeşil, güzel bir elbise giymiş olan eşi Naran İltuş. Melih Bayulken ve eşi Gülbün Bayülken Albay Ziya Kızılpınar ve siyah dantel elbiseli, güzel sesli eşi Ayten Kızılpınar. Ali Terim ve eşi Nina Terim; yeşil, parlak elbisesiyle pek zarif - ve o gece pek mesut! - Gülen Tokalp. Siyasal Bilgiler Fakültesi profesörlerinden Cemal Mıhcıoglu. Mr. Foster ve eşi. Sadri Aksoy ve eşi Yümniye Aksoy, İbrahim Yasa ve eşi Lüffiye Yasa ile bazı aile dostları geç vakitlere kadar eğlendiler.

O gece Orduevi salonlarında da Genel Kurmay ikinci Başkanı Korgeneral Refik Tolganın kızı nişanlandı.

Sırrı Sipahiler ile eşi Mâsume Sipahiler, yetişmiş iki kızları ve yakında bekledikleri müstakbel oğulları ile beraber azar azar birçok yeri dolaştılar.

Melih ve Nilüfer Sağtür ise evlerinde toplantı yaptılar. Misafirleri arasında Ayşe ve Feyyaz İnceer, Af--an Lugal ve eşi Ninon Lugal, Semih Uman ve eşi Şule Uman, meşhur Selim Ağabey. Hadiye Ergök ve Suzan Alam varlardı.

Yılbaşı gecesi Golf Kulüpte de geç vakitlere kadar eğlenen pek çok kalabalık vardı. Gölbaşında yeni açılan Mogan Motel de çok iyiydi.

Yeni yıl ile beraber birçok çift dünyaevine girdi, birçok çift de ayrıldı. Meselâ Sevnç Garan evine döndü. Üner Kırdann eşi ise, ayrılmak üzere evini bırakıp İstanbula gitti. Dışişlerinden Turgut Çoratekin, Cenap Andın yeğeni ile evlendi.

Ratip Tahir Burak, eşine, yılbaşı hediyesi olarak, İstanbuldan torununu getirmiş. Burak, torununu uçakta biberonla doyuruyormuş.

Nüvit Yetkin, geçen yıl yeşil arabasını siyaha boyattığı zaman, "Bakan arabasına benzediğini" yazmıştık. Nitekim, kısa bir müddet sonra Yetkin Bakan oldu.

Sözümüzde keramet görmüş olacak. Kızılay Genel Sekreteri Babür Ardahan da emektar Buick arabasını siyaha boyatmış! İnşallah, yakında kırmızı plâkası da olur!..

Yılbaşı tatilini geçirmek üzere İstanbula giden kızı Gulriz Silâhtaroğlunu almıya bizzat İstanbula giden Behzat Silâhtaroğlu, yeğeni Sevil i de beraber Ankaraya getirdi.

Bu pazar pek kalabalık olan Golf Kulüpte, romancı Muazzez Tahsin Berkand ile Esma Nayman da varlardı.

Tekin Akmansoy, çocuğunun birinci yaş günü için evinde bir parti verecek. Toplantıya sadece çok yakın aile dostu bir-iki çifti çağırmış.

Geçen hafta pazartesi gecesi Kadıköy özel tiyatrosu, Yıldırım önalın sahneye koyduğu "Babaevinde Hayat" isimli oyunu ile yeni yıla girdi. Gecenin ilginç olayını gazeteci Bilgin Peremecinin eşi Türkân Peremecinin satışın, yeşil tayyörlü, Sophia Loren'e benziyen bir hanımla münakaşası teşkil etti. Olaya bizzat Bilgin Peremeci sebep olmuş olacak ki selâmeti, iki hanımı tartışmada yalnız bırakıp dışarı kaçmakta buldu. Ama o dışarı çıkarken, hanımların barışmış oldukları göze çarpıyordu.

Gecenin ikinci ilginç grupu, Kadıköy ve İstanbul sosyetesinin pek yakından tanıyıp takdir ettiği Uçar ailesi idi. Cahide Uçar, geceye, birkaç gün önce eşi mühendis Bedri Uçar tarafından kendisine yılbaşı hediyesi olarak alınan nefis bir astragan manto ile gelmişti. Kızı Sevda ise, siyah gece elbisesinin yakasındaki kıymetli iğne ve diğer mücevherleriyle dikkatleri çekiyordu.

tiler Bankası Genel Müdürü Selâhattin Babüroğlu, yılbaşını Kütahyada geçirdi. Bu arada bankası ile ilgili işleri inceleyen Babüroğlu. tatili sonunda Ankaraya, işinin başına döndü.

Malik Yolaç, öğle yemeklerim çokluk Çankayada, Kazan Restoranda yiyor. Yılbaşını Süreyvada geçiren Yalçın, kızı da yanındaymış. Genç Bakanın o kadar büyük kızı olacağını tahmin etmiyenler, "Bakanın yanındaki bu genç hanım da kim?" diye meraka kapılmışlar.

(AKİS — 24)

(Basın: A — 14441) — 18

T. R. T.

Amaç, halka hizmettir!

Basında radyolarımızı eleştiren yazıları ve özellikle AKİS'in RADYO sayfalarını izleyenler, geçen hafta bütün Türkiye Radyolarında yayınlanan "Bizi dinler misiniz?" isimli konuşmaya kulak kabarttıkları zaman hafifçe ,gülümsemekten kendilerini alamadılar. "Bizi dinler misiniz?", basındaki radyo ile ilgili uyarmalara teşekkür ediyor ve bu arada, bazı eleştirilerin "kasıtlı" olarak, yapıldığını ima yolu ile anlatmağa çalışıyordu.

Türkiye Radyolarını temsilen yapılan bu konuşma açıkça bir gazete veya mecmua üstünde durmadığı için, hangi basın organının veya radyo eleş tiricisinin mikrofonun oklarına hedef tutulduğu anlaşılamamaktadır. Yalnız anlaşılan bir nokta vardır ki o da, Devlet Radyosu mikrofonunun, yavaş yavaş, çevreye cevap vermek üzere kullanıldığıdır. TRT idarecilerinin unutmamaları gerekir ki, ister özel sektöre ait olsun ister devlete, bir radyo mikrofonu herhangi bir şahsa, kuruluşa veya basın organına cevap vermek üzere kullanılamaz. Bir gazete veya mecmua, onu satın alanın malıdır.-Fakat, hele radyo vergisinin vatandaş tarafından ödendiği memleketlerde radyo halkın malıdır ye o radyonun mikrofonu ancak hakın menfaatini ilgilendiren konularda kullanılabilir. Bu arada bir gazete veya yazar gerçekten kalkar da radyoya "kasıtlı" olarak çatarsa, ne olur? Olgun bir radyo idaresinin herşeyden önce böyle bir konuya dokunmaması gerekir. Fakat radyo idaresi, halkı bu "kasıtlı" eleştiri hususunda aydınlatmayı kendine görev bilirse, o zaman yapılacak yalnız bir iş vardır : Her iki taraf da bir radyo programında karşıkarşıya gelirler ve eşit süreler içinde, halkın önünde, konuyu enine boyuna tartışırlar, birbirlerini sorguya çekerler. Kesin bir sonuca varmasalar bile, hiç değilse dinleyici, birbirinin karşıtı olan düşünceleri öğrenmiş olur ve belki sonuç kesin olarak onun zihninde belirir. Ama elbette ki radyoda böyle bir tartışma, ancak halkın menfaatini ilgilendirdiği takdirde yapılmalıdır. Yoksa radyo idaresi, ne sırf kendini haklı çıkarmak için karşı tarafa bu hakkı tanıyabilir, ne de sadece kendisi herhangi bir şekilde mikrofondan yararlanabilir.

Günâhlar, sevaplar

Radyo idarecilerinin unutmamaları gereken bir nokta da basının denetleme hakkıdır. AKİS bu hakka dayanarak, RADYO sayfasında bugüne kadar belirttiği hususları özet olarak tekrarda fayda görmektedir. Herhangi bir sebepten ötürü işin içine bir "kasıt" girdiğini sanan dinleyici, birinci çerçevede belirtilen noktaları değerlendirerek, hatta TRT'den sorarak meselenin içyüzünü öğrenebilir. İkinci çerçevede de TRT'nin yeni kusurları, hatâları ve gafları açıklanmıştır. Bunun değerlendirilmesi sonucunda da her yönden memleketimize faydalı olmasını beklediğimiz TRT'nin, işleri ne dereceye kader aksattığı meydana çıkacaktır.

TRT, herşeyden önce, bu memleketin kültürüne, eğitimine ve zevkine hitabeden veya hitabetmesi gereken bir kuruluştur. Radyo programlarının bu kültürü, eğitimi ve zevki kendine göre ölçüler içinde geliştirmesi ve yükseltmesi gerekir. Bu bakımdan, TRT gibi bir teşkilatın, her işini en ince ayrıntısına kadar araştırması, plânlaması ve imkânsızlıkların hepsini değilse bile, çoğunu ortadan kaldırdıktan sonra uygulama safhasına geçmesi şarttır. Halbuki TRT bu gibi medeni çalışmaları hiçe. saymakta ve her işini gelişigüzel bir şekilde ayarlamağa çalışmaktadır. Bunun en güzel örneklerinden biri daha geçen gün Ankara Radyosunun bir davranışında ortaya çıkmış ve yepyeni TRT foto nekadar geri bir zihniyetle çalıştığını göstermiştir.

Bilindiği gibi, yeni radyo teşkilâtının henüz ele alamadığı konulardan biri reklâmcılıktır. Artık TRT, kendi yağı ile kavrulan bir teşkilât haline geldiği için de radyo ilân ve reklâmlarından alınan ücret tamamen radyo idaresine kalmakta ve eskiden olduğu gibi Maliyeye devredilmemektedir. Radyo ilân ve reklâmlarının derhal ele alınması ve bir düzene konulması TRTnin kasasına daha fazla bir gelirin girmesini sağlayacak ve bu şekilde de TRT, uzun bir süreden beri şikâyet ettiği parasızlıktan kurtulabilmek için gerekli yollardan birini seçmek gibi olumlu bir adim atacaktır. Fakat TRT, bugüne kadar bu becerikliliği gösterememiştir. Radyo

Bugüne Kadar Belirttiğimiz Kusurlar

1 — TRT, sekiz aylık geçmişine rağmen, hâlâ teşkilâtını kurmamış, personelin görev ve yetkilerini belirten yönetmeliklerini ortaya çıkarmamıştır.

2 — Sorumlular, şahsi menfaatler için ayaklar altına alınan prensipler üzerinde durmamaktadırlar. Radyo dışında da görevleri olanlar TRT'nin önemli yetilerine tâyin edilmekte ve her iki işi birden yürütmelerine gözyumulmaktadır.

3 — TRT'de tâyinler yapılırken ihtisasa önem verilmemiştir

4 — Sekişz ay içinde radyo programlarında en ufak bir ilerleme olmamış ve bu konu üzerinde hiç durulmamıştır.

5 — Radyoların çeşitli servisleri, lüzumsuz yere, sayısı bir hayli yüksek elemanla doldurulmuştur.

6 — Program yapabilmek için eski defterler karıştırılmış, yeni diye sunulmak üzere eski programlardan yararlanılmış

7 — TRT içindeki karışıklık yüzünden dört önemli sahis yerlerinden ayrılmak zorunda kal mışlardır,

8 — TRTyi yönetenler yinemi başarısız devirlerdeki şâhıslardır.

9 — Radyolarımız için yönetici yetiştirme yoluna gidilmemiştir.

10 — Personel kurslarında yeterli öğretmen kulanılmamaktadır.

11 — TRT, yalnız kendisinin "yenilik" dediği hamlelere başlamış ve dolayısıyle aynı dertlerin uzun bir süre devamına yol açmıştır.

12 — Radyolarımızın program servislerine 46 eleman alındığı halde, son derece önemli kısa dalga yayınlarının özellikle Batı Almanyadaki işçilerimizle ilgili servisi bir kişi ile olsun takviye edilmemiştir.

13 — Yeni programlar arasında, memleketimizin geçirmekte olduğu gelişimle ilgili bir tek sa- I at bile yoktur.

14 — Anadolu il radyolarında, radyoların bulunduğu bölge ile ilgili programlar yaymlanmamaktadir.

15 — Bir taraftan sınav açıp. eğitim kurslarında prodüktör yetiştirirken, öbür tarafta hiç bir işleme tâbi tutulmadan prodüktör atamaktadır.

reklâmları yine eskisi gibi, karışık bir şekilde ele alınmakta devam etmektedir. Bu arada, bir akıllılık göstermenin gerektiğini düşünen TRT yöneticileri, reklam firmalarının fikir öğrenmek için teşebbüse geçmişler ve bir-iki sorunun cevabını öğrenmeğe çalışmışlardır. Cevaplar Ankarada, merkezde toplandıktan sonra. Ankara Radyosu bütün reklâmcılara bir genelge göndermiştir. 22.121964 tarihli bu genelge, TRT"nin merkez radyosu olan Ankara Radyosu Müdürünün imzasını taşımaktadır! Ankara Radyosu Müdürü aynı zamanda TRT Genel Müdür Yardımcılığını da tedvir etmektedir.

Türkiye Radyolarında reklâm programları yapan firmalara gönderilen bu genelge aynen şunları, belirtmektedir: "TRT Kurumu Genel Müdürlüğünün 22.12.1964 gün ve 215 sayılı emirleri ile 1 Ocak 1965 tarihinden itibaren, 1 _ Sinyal müzikli spotların kaldırıldığı, 2 - Programlarda en fazla iki spikerin konuşturulması, 3 - Spotlarda fon müziği olarak ancak bir parçanın kullanılmasının gerektiği bildirilmektedir. 1 Ocak 1965 tarihinden itibaren yayınlanması gereken programlarınızın bu esaslar dikkate alınarak hazırlanmasını rica ederim. Saygılarımla."

Görüldüğü gibi, TRT Genel Müdürlüğü, büyük bir ihtimalle, yeni kurulan Merkez Program Dairesi Başkanlığının ışığı altında reklâm programları ile ilgili yukardaki genelgede belirtilen kararları almış ve bu kararlan aynı zamanda Genel Müdür Yardımcılığını tedvir eden Ankara Radyosu Müdürünün imzası ile 22 Aralık 1964 tarihinde bütün radyo reklâmcılarına bildirmiştir.

Sözü sazını tutmazsa...

Şimdi gelelim, 1 Ocak 1965 tarihinden itibaren bütün Türkiye Radyolarında olduğu gibi Ankara Radyosunda da dinlediğimiz reklâm programlarına... Yukardaki genelgede belirtilen ve yapılması istenen hususlar gözönünde tutularak radyo reklâmları dinlenildiği takdirde, reklâmcıların yeni yılda TRT 'nin hiçbirem rine uymadığı anlaşılır. Reklâm spotları yine müzikle yayınlanmaktadır, reklâm programlarında birden fazla spiker rahatça konuşmaktadır ve spotlarda fon müziği olarak birden fazla parça kullanılmaktadır. TRT' nin koyacağı esaslara uymak mecburiyetinde olan radyo reklâm firmaları nasıl olur da radyo teşkilâtının 22 Aralık 1964 tarihli genelgesini hiçe sayar ve ilgili genelgede söz

Bugün Belirttiğimiz Kusurlar

1 — TRT, kış programları devresine Ekim veya Kasım ayları yerine kış mevsiminin ancak ortasında, 1 Ocakta başlamış ve yalnız kendisinin "yeni" dediği programlarını, bugüne kadar yeryüzünde hiçbir radyo idaresinde görülmemiş bir "Program Dergisi" ile basına ve ilgililere sunmuştur. Son derece pahalıya mal olduğu kapağından ve kâğıdından anlaşılan böyle bir dergi hem baskı masrafı, hem de ağırlığı sebebiyle posta ücreti yüzünden TRT'ye oldukça kötü not kazandıracaktır.

2 — İlân edilen programların hemen hepsi eski devirlerden aktarılmıştır ve TRT tarafından "yeni" diye sunulmaktadır. Meselâ Ankara Radyosunun onbeş günlük programı içinde yalnız bir tanesine yeni denilebilmektedir.

3 — Bizzat TRT Genel Müdürü tarafından "Güleryüzlü bir radyo olacağız" diye açıklanmasına rağmen, programcılar. Ankara Radyosunda sabahları saat 10.45'de son derece acıklı bir piyes yayınlamaktadırlar.

4 — TRT kadrolarında yüksek tahsili olanların yüzde 29.3'e yükeldiği açıklandığı halde. 359 sayılı kamuna aykırı olarak TRT Genel Müdür yardımcılarından biri sadece lise mezunudur.

5 — TRT 1 Ocak 1965'de Türkiye Radyolarının yayın sürelerini 10 bin 875 saat uzatmıştır. Bu yıllık rakamdır. Yine TRT-nin açıkladığına göre radyolarımızda eleman, stüdyo, teknik tesisat ve para gibi imkânsızlıklar devam etmektedir. TRT. "bütün bu eksiklerden doğan açık, radyo yöneticilerinin ve hizmetlilerin sevgisi ile kapatılacaktır" demektedir. Demek ki TRT ortada bir takım gerçekler dururken, işi, tamamen alaturka bir zihniyetle ele almakta ve radyolann lâfla yürümiyeceği gerçeğini unutmaktadır.

6 — TRT, durumunu iyi hesabedemediği için, eski ve yeni personeline söz vediği tazminat bedelini bir türlü ödeyememektedir. Aynı şekilde, haberler servisinde çalıştırılmak istenilen elemanlara da kurusıkı vaadlerde bulunulmaktadır.

7 — TRT'nin aksak giden işleriyle sorumlular ilgilenmemektedirler.

Konusu edilen hususların tamamen aksini yapabilir?

Üzerinde durulması gereken bir başka nokta da, bu genelgeye uymayan firmaların sayısının bir veya iki olmadığıdır. Reklâm firmalarının hemen hepsi TRT'yi kale almamıştır!.

Aslında reklâm firmalarının bu işte hiç bir suçu yoktur. TRT önce bu kararı alıp, 22 Aralık 1964 tarihli genelgeyi reklâm firmalarına yollamış - hem de önemli bir görevlisiyle! - ve sonra ciddi bir kuruluşa yakışmayacak bir davranışta bulunarak, aynı firmalara, ilgili genelgenin gözönünde tutulmamasını şifahen bildirmiştir. Bir teşkilât, hem de yeni kurulan ve yepyeni bir zihniyetle çalışacağı umulan bir teşkilât nasıl olur da bu şekilde, bu kadar laubali davranabilir?

Herhangi bir karardan önce TRT idarecileri hiç mi düşünmezler veya bir araştırma yapmaya önem vermezler?

Aslında bu kararın değiştirilmesi, bir İstanbul yolculuğu ile ilgilidir. Fakat amaç, yeni TRT 'nin eski radyo idaresine bile yakışmayacak bir şekilde davrandığını ortaya koymak olduğu için, bu seferlik sadece durum belirtilmekle yetinilmektedir. Aslında lâubalilik örneklerine yenilerini ilâve etmek işten bile değildir. Hele Türkiyenin en önemli yayın organı olan radyoların bu şekilde, şahsi menfaatlere âlet edildiğini ve ortaya düzensiz, kalitesiz ve gereksiz işlerin çıkarıldığını görmek ve bunları açıklamak kadar da üzücü bir davranış yoktur.

Amerikalı atlet Hansen, sırıkla atlamada 5 metre 10 santimi geçerek kendi rekorunu yine kendi kırdı.

1964 Tokyo Olimpiyatları

1964 YILININ SON ÇEKİLİŞİNDE **6** MİLYON VEREREK

ERİŞİLMEZ BİR REKOR KIRAN **ZİRAAT BANKASI da** 1965 YILININ İLK ÇEKİLİŞİNDE: **7'5** MİLYON VEREREK

kendi rekorunu yine kendi kırıyor...

ÜST ÜSTE İKİ ÇEKİLİŞTE

13 500 000 *lira*

BÜTÜN TASARRUFLARINIZI ZİRAAT BANKASINDA TOPLAYINIZ

ZİRAAT BANKASI

TİYATRO

Ankara

Sanat Kurulu toplanıyor

MilIi Eğitim Bakanlığının, geçen yaz İstanbulda toplanan I. Müzik ve Sahne Sanatları. Danışma Kurulunun aldığı kararlaarı uygulamak ve inceleme sini istediği konularda Bakanlığa mütalâasını bildirmek üzere, daimi bir Sanat Kurulu kurmağa karar verdiği bilinmekte idi.

Milli Eğitim Bakanı Dr. İbrahim Öktem, iki ay kadar önce bu daimi Sa nat Kurulunda üye olarak çalışacak sanat adamlarını seçmiş ve birer mek tupla durumu kendilerine bildirmiş bu lunuyordu. Şimdi Kurul üyeleri, ikinci bir mektupla, 11 Ocak pazartesi günü saat 10'da ilk toplantıya çağırılmaktadırlar. Toplantı Devlet Konservatuvarında yapılacak ve üç gün sürecektir.

Daimi Sanat kurulunun ilk toplan - tısında görüşülecek meseleler arasında çalışma usûlünün tesbiti ve Danışma Kurulunun bu yaz aldığı kararlarla kabul ettiği önergelerin, önem sırasına göre incelenmeleri yer almaktadır. Bundan başka, Bakanlık, iki önemli konuyu da daimi Sanat Kurulunun ele almasını islemektedir. Bunlardan biri Devlet Konservatuvan ile ilgili problemlerdir, öbürü de bir Devlet Sanat ödülünün kurulmasıdır.

Pazartesi günü toplanacak Sanat Kurulunun yalnız Müzik ve Sahne Sanatlarıyla uğraşacağı, plâstik sanatların ayrı bir kurula verileceği veya Güzel Sanatlar Akademisi bünyesi için de mütalâa edileceği sanılmaktadır.

Öğrendiğimize göre, toplanacak Sanat Kurulu otuz üyeden meydana gelmektedir ve, tahmin edildiğine göre de, konu itibariyle birkaç ihtisas komisyonuna ayrılacaktır. Kurula kimlerin seçilmiş olduğu ilan edilmemiş, olmakla beraber, yurdumuzun en tanınmış sanat adamlarının Kurulda yer aldıkları söylenmektedir. Bunlar arasında şu kimseler de vardır: İstanbuldan: Muhsin Ertuğrul, Cemal Reşit Rey, Aydın Gün. Yıldız Kenter, Nüvit Özdoğru, Tunç Yalman v.s. Ankaradan: Adnan Saygun ,Ulvi Cemal Erkin, Necil Kâzım Akses, Nevit Kodallı. Mü kerrem Berk, Bedrettin Tuncel, Refik Ahmet Sevengil, İrfan Şahinbaş. Cüneyt Gökçer, Lûtfi Ay, Metin And, İlhan Usmanbaş. Faruk Güvenç, Gültekin Oransay, İhsan Şimşek Refik E- ren, Muammer Sun, Turgut Özakman, Özdemir Nutku v.s..

Piyes gördüm

Arena Tiyatrosunda "Caroline **Kayboldu"**
Bulana *mükâfat var!*

Oyun: "Caroline Kayboldu", ("Caroline a disparu"
Yazanlar : Jean Vaimy - Andre Haguet.
Çeviren : Aygen Törüner.
Tiyatro : Arena Tiyatrosu (İstanbul).
Sahneye koyan : Erol Keskin.
Dekor : Atilla Öztat.

Konu : İki fransız yazar başbaşa vermişler, "biri dört, öbürü yedi yıldır Paris saıhnelerinde oynanıp duran Çukulata Sevgilim ile Boeing-Boeing i tahtlarından indirelim artık" demişler ve sarılmışlar kaleme. Oyunun bütün vakası şu sorunun cevabından çıkıyor: "Bir gençkız, sabaha karşı, elinde ayakkabıları eve dönerse ne olur?" Ne olacak: bizde olsa kızılca kıyamet kopar, Pariste kızın talipleri sökün etmiye başlar. Başlıyor da... Üstelik kız annesine, bir hayli içtikten sonra, kim olduğunu hatırlıyamadığı bir delikanlı ile önce bir otomobil gezintisi, sonra da orman safası yaptığını ve - dantel tuvaleti yırtılmış, güzel yüzü yara bere içinde kalmış olduğuna göre de - olanların olduğunu itiraf ettiği halde... Kızın oldukça yüklü bir drahoması olduğunu bilen, güzelliğine de abayı yakan kumarbaz bir baronun aptal oğluyla zıpır bir teksaslı milyonerzade, suçu yüklenip, ailenin namusunu temizlemeğe çoktan razıdırlar. Gelgelelim kız bütün bunları, sevdiği, annesinin de eski bir aile düşmanlığı güderek adını bile andırmadığı Olivier ile evlenebilmek için uydurmuştur. Uydurduğu hikâye işleri arapsaçına çevirmekten başka sonuç vermez, ama gençler inatçı valdehanımı yola getirmenin de yolunu bulurlar...

Oynıyanlar : Uğur Başaran (Colette, anne), Haldun Ergüvenç (Baba). Tuncay Erenay (Christian, birader bey), Aysel Dinmez (Caroline), Ali Yalaz (Kumarbaz Baron), Orhan Alkın (Olivier), Suzan Uztan (İspanyol hizmetçi), Râna Cabbar (Mike), Melih Lâçinkaya (Alık Baroncuk) v.s.

Beğendiğim : Nice zamandır sahnede görülmeyen ve bir hayli zayıflamış olan - Uğur Başaranla Aysel Dinmezin tatlı, rahat oyunlarıyla Parisli ana ile kıza kazandırdıkları zarif, sevimli yüzler. Baron Reps'de Ali Yalazın, başarılı bir kompozisyon içinde, çizdiği inandırıcı tip. Aptal oğlunda Melih Lâçinkayanın, gürültücü Mike'da Râna Cabbarın, bu renkli kişilerin özelliklerine pek uygun düşen, itinalı ve sevimli oyunları. Orhan Alkanın, güzel sesini ve biçimli fiziğini değerlendiren ölçülü, çekici Oliviersi. Suzan Uztanın, küçücük bir role, ispanyolca konuşmaları iyi değerlendiren kıvrak, ifadeli bir oyunla kazandırdığı renklilik.

Beğenemediğim : Biyoloji bilgini Baba Jean-Marie'de Haldun Ergilvençin, yaşma ve mizacına hiç uymadığı için, sönük kalan oyunu.

Sonuç : Biraz aceleye geldiği, özellikle son perdede - "çıkartma" ların iyi ayarlanmaması yüzünden belki - aksiyonun biraz aksadığı hissedilmekle beraber, zevkle seyredilen ve bol bol gülünen bir oyun.

Lûtfi AY

1 Mektup

Sahneye koyandan eseri türkçeye çevirene mektup:

Dürenmatt'ın Gülleni acaba neresidir ?

Devlet Tiyatrosu, birkaç gün sonra, Yeni Sahnede, çağımızın en önemli tiyatro yazarlarından isviçreli Friedrich Dürrenmatt'in "İhtiyar Hanımın Ziyareti" adlı eserini temsile başlıyacaktır. Bu münasebetle, bu ünlü oyunu misafir rejisör olarak sahneye koymuş olan İstanbul şehir Tiyat" rosunun eski başrejisörü, simdi Devlet Konservatuvarının Dekor, Kostüm Tarihi w Sahne öğretmenlerinden Max Meinecks'nin, eseri dilimize çevirmiş olan Zahide Gökberke, bu oyun üzerindeki çalışmalanyla ilgili olarak yazmış olduğu enteresan bir mektubu okuyucularımıza sunuyoruz.

Ankara, Kasım 1964

Sayın Zahide Gökberk,

Hatırlar mısınız, sizinle bundan şöyle altı-yedi yıl önce, galiba 1957 de, benim İstanbul Şehir Tiyatroları sahne yöneticiliğinden ayrılmamdan bir yıl önce, Dürrenmatt'a bir mektup yazmış, kendisinden "Yaşlı Hanımın Ziyareti"nin çeviri hakkını istemiştik. Eseri nekadar beğendiğimizi, okurken nasıl zevk duyduğumuzu da hatırlarsınız elbet. Ben piyesi ondan bir yıl önce Münich de Hans Schweikart'ın yöneticiliğinde, eşsiz sanatçı Thereze Giehse'nin oyunu ile görmüştüm ve sizinle bu eseri gelecek mevsimde İstanbulda sahneye koymanın hayalilerini kurmuştuk.

Şimdi, "Yaşlı Hanımın Ziyareti", özüne hiç dokunulmadan, hiç değiştirilmeden, sadece gerekirse şurasında burasında bir-iki atlama yapılarak burada, Ankara Devlett Tiyatrosunda oynanacaktır. Hem de piyesi -bunu sevineceğinizi bildiğim için söylüyorum-, misafir rejisör olarak ben sahneye koyacağım. -Tabii, çok sevdiğm bütün oyunlarda olduğu gibi, dekor ve kostümleri de kendim yapacağım-.

Sayın Cüneyt Gökçerle yaptığımız uzun konuşmalardan sonra temsil için çok değerli sanatçılardan bir ekip kurabildik. Maalesef, gelecek hafta sahnede provalara başlamak zorundayım. Dürrenmatt'ın eserlerini çok iyi tanıyan biri olarak sizinle daha önce bir araya gelmeyi, eserin içime yığılan sahne ve oyun problemlerini birlikte konuşmayı nekadar isterdim!.. Çünkü bu, gerçekten büyük ve harikulade traji - komik, sahne ve teknik bakımından son derece zor bir oyundur.

Şimdi yine. bana bu satırları yazdıran asıl sebebe, benim bu konu üzerindeki çalışmamın ana problemine dönelim: Acaba Güllen neresidir? Bunun benim için ana problem oluşuna şaşmamalısınız. Siz de biliyorsunuz ki Dürenmatt'ın kendisi de her zaman, kendi uydurduğu bu küçük kasabaya bir "Seldwyla" gözüyle bakılmaması gerektiğini, yani buranın Gottfried Keller'in yarattığı, sevim'i bir alay havasını yansıtan, bir isviçre kasabası olmadığını tekrarlamış durmuştur. Bu kasabayı daha ziyade harp sonrası mucize ülkesi olan Batı Almanyada da düşünebiliriz. Ama bugün için bu düşünüş de artık doğru değildir. Unutmayalım ki Dürrenmatt ilk önce eserine ikinci başlık olarak "Yüksek Konjonktür Komedisi" adını takmıştı. Demek oluyor ki o, Güllen'i, maddi doymuşluğun ve refahın insan ahlakını yumuşattığı, sonunda tamamiyle yok ettiği her yerde görmek istemektedir.

öyle ise Güllen-i acaba Venedik - Stokholm yolu üzerinden alıp Ankara - İzmir yolu üzerinde, meselâ Kütahya yakınında bir yere aktaramaz mıydık? Bu, biç de doğru olmazdı. Çünkü zenginlik yüzünden karakter ve ahlâk bozulması olayı çok şükür henüz Türkiyede, Orta Avrupaya damgasını bastığı kadar, alıp yürümemiştir.

Uzun uzun düşündükten sonra şu karara vardım: Piyesin atmosferine, en küçük aksesuarına kadar isviçre havası vereceğim. Böylece daire Zachanassian'ın sebep olduğu çöküş ve mali yıkılışın çelişmesi de kendisini daha güçlü olarak bellii edecek. Ama yine de günün birinde "Güllen" "Kütahya" olabilir. -Mutlaka "olur" demiyorum; "olabilir" diyorum. İnşallah olmasın-.

Burjuva insanının bağrından kopan ve en içli feryat larla başlayıp "Yaşlı Hanımın", -iyilik meleğinin- gidişinden duyulan yakınmalara sona eren Güllen'liler korosunda -İstasyondaki "Güllen" yazısı yavaş yavaş silinirken- ben Güllen'lilere' beyaz maskeler taktıracağım. Onların artık "yüzü kalmamış"tır. Onlar artık bundan sonra sevgili İli'lerinin gömülüşünü umursamazlıkla seyredebilen. frak ve tuvalet giymiş, milliyetleri belli olmayan İnsanlardır ve artık mideleri dolu olduğu için iyi uyuyan ve yağ bağlayan katillerden başkası değildirler.

Ben Dürrenmatt'ın demek istediğinin bu olduğuna inanıyorum. Çünkü nekadar inkâr ederse etsin, o bir ahlâkçıdır ve bu trajik komedisine rağmen bir ütopisttir

Bizim piyesimizde ise cesur insan Alfred İll küçük bir kasabada küçük bir bakkaldır. Bu beni, bugünkü mektubumun son sorusuna götürüyor:

Dürrenmatt büyük arayı yerine doğru koyabilmiş midir? Yani Peter'in samanlığının önü bunun yeri midir? Benim için ikinci kısmın bu şekildeki başlangıcı yeteri kadar dramatik değildir.

Sevgili Zahide Hanım bana hemen cevap verirseniz çok minnettar olurum. Kendiniz gelebilseydiniz çok daha fazla sevinirdim. Fakat eserin ilk gecesine değil. Çünkü o vakit artık benim çalışmalarım sona ermiş olacak ve ben artık ortaya koyduğum eser iyi de olsa kötü de olsa sanatçılarımı ancak kulisten seyretmek durumunda bulunacağım.

Selâm ve Saygılarımla
Max MEİNECKE

SOSYAL HAYAT

Moda

Giyimin sırrı

Sveter etekli, gümüş rengi saçlı zarif kadın birden yerinden fırladı ve elinde henüz bitmemiş bir tayyör ceketi ile bekleyen işçiye:

"— Sakın ha buna ütü vurmayınız! 'Bilirsiniz, bu tip kumaşlarda ütüyü hiç sevmem. Yalnız dikiş yerlerine sürersiniz ütüyü" dedi.

Bir soluk durdu, sonra, AKİS muhabirine döndü:

"— Ütü dikişin önemli bir tamamlayıcı unsurudur. Hele yeni kumaşlar, bu konuda bambaşka bir itinayı gerektirir" diye ekledi.

Hem konuşuyor ve yeni görüşlere göre moda ve giyim hakkındaki fikirlerini açıklıyor, **hem** de "butik elbiseleri"ni gösteriyordu. Sözlerine şöyle devam etti:

"--- Talbii, modanın genel hatlarına uymak şarttır. **Ancak,** bu modayı giyinenin tipine ve ölçülerine uydurmak da şık olmanın, biçimli görünmenin tek yoludur ve ufak tefek değişikliklerle bunu başarmak gerçekten mümkündür. Meselâ şişman göğsü olan bir kadının, modadır diye göğsünün üstüne bir de fiyonk oturtması veya düzgün bacaklara sahip olmıyan bir kadının etek boyu ölçüsüne santimi santimine uyman şart değildir. Bunun yanında, her modanın her tipe uyan bir şeklini bulmak ve ölçülerde değişiklik yaparak modayı tipe, uydurmak da mümkündür ve asıl dikiş sanatının inceliği de budur. Çağımızın bir özelliği de kadının, yaşadığı hayata uygun kıyafetler içinde dolaşmasıdır. Bunun için, çok yerde işe yarayan, iyi dikilmiş, modası çabuk geçmiyen, fakat kadına gerekli zerafeti veren, onu gençleştiren, güzelleştiren elbiseler bulmak, bunları yaratmak lâzımdır. Meselâ şu çok şık siyah çıplak elbise, beyaz moher ceketi, ile normal bir öğleden sonra kıyafetidir."

Gümüş rengi saçlı zarif kadın, üstü boncukla işli streples siyah elbiseyi askıya geçirdi ve bunun üzerine küçük bir beyaz moher ceket giydirdi.

Olay, geçen hafta içinde Zafer Meydanında, Mengü apartmanında geçti. Gümüş saçlı kadın, Ankaramn tanınmış terzilerinden Belkıs Yalın idi. Bu yakınlarda terzihanesinin ve Butik Belkısın 30. yılım kutlayan Yalın, Ankara Palasta yaptığı büyük defilede şık, süslü ve ağır görünüşlü kıyafetlerin de astronomik rakkamlardan çok değişik çok makul fiyat etiketleri taşıyabileceğini gösterdi. Belkıs Yalın, şık bir siyah gecelik ve dezabiyeyi, bunun arkasından iki taraflı giyilen şık bir spor paltoyu, üç parçalı kullanışlı bir yan spor tayyörü gösterirken şöyle konuşuyordu:

"— Şıklık, sabahın erken saatinde güzel bir dezabiye ile başlar. Fakat çağımızın kadınının bu dezabiye içinde fazlaca vakit geçirecek durumu yoktur. Onu üstünden atacak, böyle üç parçalı bir tayyörle işine ve oradan akşam kokteyle veya böyle bir iki taraflı paltonun spor görünüşlü yüzü ile çarşıya, alışverişe gidecek, bu şık kıyafet içinde, sebze ve erzakları yüklediği el arabasını, hiçbir komplekse kapılmadan taşıyacaktır. Şık kıyafetler içinde bütün gün evde veya büroda çalışan kadının, akşamüzeri, kadın olduğunu daha iyi hatırlaması, buna kıyafetleriyle daha iyi belirtmesi de şarttır."

Defilede bir gençkız
Nasıl buldunuz ?

Belkıs Yalın, kokteyl ve gece kıyafetleri, ağır balo elbiseleri üzerinde özellikle taranmıştır. Fakat bunları bile düz ceketler ve bolerolarla birkaç şekilde giyme imkânını aramış ve kendi Kreasyonlarında bunu başarmış görünüyordu. AKİS muhabirinin:

"— Bu yıl gece elbiseleri gine uzun mudur?" sorusunu gülerek şu şekilde karşıladı:

"— Bence, gece uzun etek -hiçbir zaman demode olmamıştır. Hele resmi davetlerde kadının uzun etek giyinmesi âdeta bir protokol işidir. Ama daha hafif giyinmek isteyen kadın, resmi olmıyan gece toplantılarında, uzun yıllar, kısayı tercih etmiştir. Bugün de işitirse giyebilir. Yılın modası olan yüksek belli, ampir biçimi, dar ve uzun gece elbiseleri kadını hem çok ince, hem uzun göstermektedir. Zira bunlar zariftirler. Ben balo kıyafetlerinde genel olarak bu hattı tutmuş durumdayım. Fermuarsız sırt, fermuar yerleri de kapalı görünüşlü elbiselere hoş bir dekolte vermektedir. Çok açık ve üst kısımları pullarla, motiflerle işlenmiş süslü gece elbiseleri ,tam kolsuz erkek yakalı ceketler veya kapalı boleromsu üst parçalarla daha resmi kıyafetler haline gelmektedir."

Belkıs Yalının gece kıyafetleri teinde ttirk motifleri ile işli bir gri saten düşes takım ve ampir bedeni aynı renkte pullarla işli bir ipek jerse, gine gri gece elbisesi özellikle göze çarpıyordu. Gri rengi çok sevdiği anlaşılan Yalın, üstü boncukla işli bir gri yünlü elbise-tayyör takımının işli kısmım da. icabında çıkabilir şekilde hazırlamıştı.

Son olarak şöyle konuştu:

"— Kadın yaşadığı hayatın icaplarına, çağımızın dinamizmine uymalı fakat pratik şekilde, süslü ve şık olmasını da ihmal etmemelidir. Gardrobuna, her zaman, birçok vesilelerle giyebileceği kıyafetleri seçmelidir"..

Güzellik

1 numaralı düşman

Kadının 1 numaralı düşmanı, çirkin bir şekilde meydana çıkan kârındır. Bu insanda ne şıklık, ne de güzellik bırakır, İyi yemekler, gazlı içkiler erkeklerde ufak, geçici bir karın yapar. Ama bu hal, kadınlarda kolaylıkla yerleşir ve bir yaşlanma işareti olarak kabul edilir. Karın vücutta iyice yer almadan, onunla mücadele etmek şarttır.

Yalnız, şunu hatırlatmak gerekir ki, karına sebebiyet veren şey sadece ye-

inekler değil, belki daha çok insanın duruşudur. Herşeyden önce, karın adalelerinin durumu bahis konusudur. Bunlar gevşediği takdirde, iç organları gerektiği şekilde tutamazlar. Bu, insana ihtiyar bir görünüş, kendinden geçmiş bir hal verir. İnsan ne giyinse yakışmaz. Adalelerin gevşemesi bir de doğumdan sonra olabilir, fakat bu, daha çok dik durmamanın, karnıı içe çekmemenin bir sonucudur. Halbuki oturur ken, yatarken ve ayakta, karın adale. terinin içeriye doğru çekilmesi şarttır. Genç yastan, çocuk yaştan buna dikkat edenler, karınlarını kontrol altına almışlardır. Zamanında bu tedbire başvurmayanların jimnastik, hareketleriyle bunu telâfi etmeleri mümkündür. Karnı korse altında gizlemekten çok, onu yok etmeye bakmak lâzımdır. Sert ve çok sıkı korse zaten hem sağlığa zararlıdır, hem de çirkin durur. Sıkı korse sadece gece elbiseleri için tavsiye edilebilir, Gündüz giyilecek korse yumuşak olmalı ve giyene hareket serbestisi vermelidir.

En önemlisi, mütemadiyen karnın düşünülmesi, ona göre dik durulması, karnın içeri çekilmesidir. Yemek yerken de bu hareket çok faydalıdır. Böylece daha az yemek yemek kolaylaşacaktır. Hareketle karın kontrolü, kısa zamanda, otomatik bir hal alır, kolaylıkla yapılır.

Yemek olarak, haftada iki defa yalnaz biftek ve havuç rejimi yapmak, ekmek, hamur işi yememek lâzımdır. İçki, fazla süt, kuru sebze gibi gaz yapan şeyler zararlıdır. Yemeği yavaş yavaş yemek, iyi çiğnemek ve sinirli, olmamak faydalıdır. Birdenbire fazla yemek yerine, az miktarda, sık yemek daha iyidir.

Otobüs Derdi

Geçen yıl 4 küsür milyon olan Ankara Belediye Otobüsleri işletmesinin zararı bu yıl 11 milyonu aşmıştır. Şaşkınlık içinde çırpınan idare, zararını kapatmak için bazı hatlara ve öğrenci pasolarına zam yapmak ve sayısı 5 bini bulan serbest pasoyu kaldırmak istemiştir. Belediye Meclisi, bütçe müzakereleri sırasında, zammı reddetmiş, fakat topyekûn serbest pasoların kaldırılmasını kabul etmiştir.

Belediye Meclisinin, detaylara girmeden, acele olarak aldığı prensip kararı birçok tartışmalara yol açacak niteliktedir. Evvela PTT'ye ait bazı kanuni haklar bahis konusudur. Bunun yanında Harp ve Ordu malûlleri, sarı kartları ile otobüslere ücretsiz binen ve bunun için de Belediyeden özel bir serbest kart istemiyen basın mensupları vardır. Harp malûllerinin, dünyanın her yerinde, âdeta milletlerarası bir gelenek olarak bu hak tan faydalandıklarını hatırlatmak faydalı olacaktır. Basın mensuplarına, ötedenberi memleketimizde tanınan bu hak ise artık âdeta kanunlaşmıştır: Amaç, haberleşmeyi kolaylaştırmaktır. Bu, aynı zamanda, demokratik sistemlerin büyük bir kuvveti olan basına karşı bir yardım ve saygı ifadesi taşımaktadır.

Fakat asıl mesele, alınan bu tedbirin yaraya ne derece melhem olacağı meselesidir. Serbest pasoların topyekûn kaldırılması ile İdare ikibuçuk milyon liralık bir tasarruf yapacağım tahmin etmiştir. Halbuki pasolardan yoksun kalan muhayyel müşterilerinin büyük çoğunluğunu, diğer halk gibi, gine dolmuşlara, minibüs ve station-wagon'lara kaptıracağı muhakkaktır. Asıl kaldırılması gereken şey, bütün zararı "zam ve pasoların iptali'' gibi basit ve kolay tedbirleri kapatabileceğini sanan zihniyettir. Bu zihniyet, Otobüs İdaresine ve dahil bulunduğu EGO'ya hakim oldukça Ankara halkının açık duraklarda yağmur, kar veya güneş altında, dakikalarca gelmiyen otobüsleri beklemekten, tıklım tıklım otobüslere binmekten, canlarını Ankara sokaklarında müşteri yarışına çıkan arızalı dolmuşlara teslim etmekten kurtulmaları mümkün değildir.

Gerçek şudur ki, hızla nüfusu artan ve gecekondu mahalleleri ile genişleyen Ankaraya otobüs yetiştirmek ve bu konuda halkı memnun etmek, büyük bir borç yükü altındaki Belediyenin imkânlarını çoktan aşmıştır. Bu sebeple, şehir içinde, halkı taşıma hakkına kanunen sahip olan Belediye, vergisiz olarak, taksi dolmuşlarına ve ufak bir *vergi* mukabili, belirli hatlarda minibüslere müsaade etmiştir. Ne var ki bu iş intizamla yürütülememiş, dolmuşlar otobüs duraklarının burnunun dibine sokularak ve ana caddelere çıkarak, hem şehirde trafik diye birşey bırakmamış, hem de otobüs duraklarından, hattâ hareket saatini bekleyen otobüslerin içinden müşterileri çalmağa başlamışlar, çeşitli dolmuşlar ucuz fiyatlarda ve müşteriyi "istediği yerde bırakma" gibi kolaylıklarla, otobüsler için amansız rakipler olmuşlardır. Tcarette en basit bir fiyat rekabeti gerçeğini hesaba katmayan EGO idaresi ise bütün bunların karşısında zam istemekle yetinmiştir. Halbuki zam faydadan çok zarar getirmektedir. Nitekim geçen yıl otobüslerin içine konulan reklâmlara yapılan zam bu ufak gelirin de azalmasına sebebiyet vermiştir. İdare, otobüslerin dışına konulacak olan reklâmlarla ve buna benzer yeniliklerle kendisine yeni gelir kaynakları araması mümkünken, nedense hiçbir zaman bu yola da gitmemiştir.

İptal edilen serbest pasolardan bir miktar tasarruf edebileceğini düşünmek mümkündür. Ancak, asıl büyük tasarruf, İdarenin illâ ki «troluybüs ithal etme" merakından vazgeçmek, bunun yerine, yerli olarak monte edilen, mükemmel vasıfta olduğu bilinen otobüslerin kullanılması ile mümkündür. İdare eğer isteseydi bu yola çoktan girer, hem dövizin dışarıya çık masını önler, hem de halkın ihtiyacını daha çabuk karşilıyabilir, muazzam bir yekûn tutan troleybüs havai hatlarını kurma külfetinden de kurtulurdu.

Yatirimflann. tasarrufun, gelir imkânlarının ve işletmeciliğin yeni gözlerle ele alınması, klâsik zam zihniyetinden vazgecilmesi ve Otobüs İdaresinin herşeyden önce âmme hizmeti gören bir müessese olduğunun hatırlanması şarttır. Liberal bir memleket olan Amerikada. öğrenciler okullarına bedava getirilir. .görürürler. İngilterede, trenler devamlı ziyan eder. Ankara Otobüs idaresini kurtaracak olan şey, pasoların iptali veya öğrenciye zam değildir!..

Jale CANDAN

TEM
İŞLERİNİZDE
EMNİYET SÜR'AT.
ÇEŞİTLİ PARA
İKRAMİYELERİ.
ÖMÜR BOYUNCA
AYLIK GELİR.
TÜRKİYE
VAKIFLAR BANKASI
VERİR